

รายงานการศึกษากลุ่ม
(Group Project)

เรื่อง แนวทางการพัฒนานโยบายเชิงยุทธศาสตร์
การตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว: การสร้าง
ความสมดุลระหว่างความมั่นคงและ
การอำนวยความสะดวก

จัดทำโดย กลุ่มที่ 2 รุ่นที่ 17

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Project)

เรื่อง แนวทางการพัฒนานโยบายเชิงยุทธศาสตร์การตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว:
การสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงและการอำนวยความสะดวก

จัดทำโดย กลุ่มที่ 2 รุ่นที่ 17

1. นายวุฒิพันธ์	ตันติวงศ์
2. นายรพี	โล่ชัยยะกุล
3. นายอดิษฐา	บัวคำศรี
4. นายวราโรจน์	เองสมบุญ
5. นายตรีเทพ	นพคุณ
6. นายธนะชัย	วชิระวรรณ
7. นายนที	วิจิตสรสาตร
8. นางสาวกมลวรรณ	ศรีโพธิ์ศิลป์
9. นายอดิสร	สิทธิการ
10. นายรัชพล	มณีเหล็ก
11. นางสาวบุณิกา	จุลละโพธิ
12. นายนวมินทร์	ฉัตรอารยมนตรี
13. นางสาวปราณิสา	เดี่ยวพิพิธพร
14. นายกิตติพันธุ์	บางยี่ขัน

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ

เอกสารรายงานการศึกษากลุ่มนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร
นักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตเกียรติกุลน ชาติประเสริฐ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ดร. ธนาวิชัย จินดาประดิษฐ์)

ที่ปรึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการศึกษากลุ่ม เรื่อง "แนวทางการพัฒนานโยบายเชิงยุทธศาสตร์การตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว: การสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการอำนวยความสะดวก" จัดทำขึ้นโดยกลุ่มที่ 2 หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการผู้เดินทางและรักษาความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยไม่ให้มาตรการตรวจลงตรากลายเป็นช่องว่างทางความมั่นคง

จากสถานการณ์ที่ผ่านมารัฐบาลได้ใช้มาตรการยกเว้นการตรวจลงตรา (เช่น มาตรการ ผ.60) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นและผลักดันไทยสู่การเป็นศูนย์กลางเมืองท่องเที่ยว (Tourism Hub) แต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในระยะยาว เนื่องจากถูกใช้เป็นช่องโหว่ในการพำนักเกินกำหนดลักลอบทำงาน ประกอบธุรกิจผิดกฎหมายผ่านนอมินี และเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติ นำมาสู่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2569 ในการทบทวนและยกเลิกมาตรการ ผ.60 เป็น ผ.30 และ ผ.15 เพื่อรักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความมั่นคง

คณะผู้จัดทำจึงได้เสนอกรอบยุทธศาสตร์ 3 เสาหลัก ภายใต้หลัก “เปิดกว้างแต่มั่นคง” ประกอบด้วย เสาหลักที่ 1 การจัดกลุ่มผู้เดินทางเชิงยุทธศาสตร์และการอำนวยความสะดวกตามคุณค่า (Strategic Segmentation and Value-Based Facilitation) โดยพัฒนา e-Visa และจำแนกผู้เดินทางตามวัตถุประสงค์และประวัติ แทนการใช้สัญชาติเป็นปัจจัยหลัก เสาหลักที่ 2 การคัดกรองความเสี่ยงอัจฉริยะและการบูรณาการข้อมูล (Risk-Based Smart Screening and Data Integration) คัดกรองล่วงหน้าก่อนเดินทางด้วยระบบ TDAC, API/PNR และฐานข้อมูล INTERPOL ภายใต้ธรรมาภิบาลข้อมูลที่รัดกุม และ เสาหลักที่ 3 การกำกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมืองและธรรมาภิบาลพรมแดนอย่างยั่งยืน (Post-entry Compliance and Sustainable Border Governance) เพื่อกำกับดูแล ติดตาม Overstay และเชื่อมโยงข้อมูลวีซ่า การทำงาน และนิติบุคคล

นอกจากนี้ รายงานยังได้เสนอมาตรการสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ การป้องกันนอมินีและนิติบุคคลอำพราง การบริหารกรณีข้ามหน่วยงานด้วยระบบ Case ID และการบริหารความเสี่ยงด้านสุขภาพของ ผู้พำนักระยะยาว พร้อมทั้งแปลงกรอบดังกล่าวไปสู่แผนการดำเนินงานระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2569-2573) ภายใต้แนวทาง “วางกติกา-ทดลอง-ขยายผล”

คณะทำงานมุ่งหวังว่า การศึกษาเป็นผลงานวิชาการเชิงยุทธศาสตร์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายภาครัฐ เนื่องจากการบูรณาการองค์ความรู้จากหลายภาคส่วนเพื่อตอบโจทย์

ความท้าทายร่วมสมัยของประเทศ โดยการศึกษาช่วยชี้ให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายตรวจสอบตราไม่ควรมองเป็นเพียงกระบวนการธุรการหรือการมุ่งเน้นตัวเลขปริมาณนักท่องเที่ยวในเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ต้องทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงมิติการต่างประเทศ ความมั่นคง และเศรษฐกิจเข้าไว้ด้วยกันอย่างสมดุล

นอกจากนี้ การนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงระบบที่มีกรอบเวลาชัดเจน (Roadmap) ตลอดจนการคำนึงถึงธรรมาภิบาลข้อมูลและการคุ้มครองสิทธิของผู้เดินทาง ยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติจริงในการอุดรอยรั่วเชิงโครงสร้าง ปกป้องผลประโยชน์ของชาติ และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีโลกได้อย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนนโยบายตรวจสอบตราเชิงยุทธศาสตร์ภายใต้หลัก “เปิดกว้างแต่มั่นคง” ไม่เพียงช่วยยกระดับประสิทธิภาพของภาครัฐ แต่ยังมอบประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมแก่สังคมไทยอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ ช่วยปกป้องความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน จากการรุกรานของอาชญากรรมข้ามชาติ และทุนสีเทา พัทธ์ชัยผู้ประกอบการ SMEs และแรงงานไทยให้รอดพ้นจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ป้องกันการระงับประมาณด้านสาธารณสุขจากปัญหาสุขภาพของผู้พำนักระยะยาว ตลอดจนยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเพื่อกระจายรายได้และสร้างความกินดีอยู่ดีสู่เศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษากลุ่มฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 17 ปี 2569 โดยคณะผู้จัดทำได้จัดทำเรื่อง “แนวทางการพัฒนานโยบายเชิงยุทธศาสตร์การตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว: การสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการอำนวยความสะดวก” เพื่อศึกษาว่าประเทศไทยจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางและรักษาความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวได้อย่างไร โดยไม่ทำให้มาตรการตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตรากลายเป็นช่องว่างต่อความมั่นคงของประเทศ

ในการจัดทำรายงานการศึกษากลุ่มฉบับนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณท่านเอกอัครราชทูตเกียรติคุณ ขาดิประเสริฐ ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของกลุ่ม ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำแนะนำ แนวความคิด ตลอดจนข้อมูลและแนวทางที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งแก่คณะผู้จัดทำ ตั้งแต่การเริ่มต้นจัดทำรายงานจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ทำให้คณะผู้จัดทำสามารถทำรายงานฉบับนี้ให้แล้วเสร็จภายใต้ข้อจำกัดของเวลา

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม และขอขอบคุณเพื่อนสมาชิกกลุ่มที่ 2 ทุกท่านที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างเต็มที่ในการจัดทำรายงานการศึกษากลุ่มฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายคณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการศึกษากลุ่มฉบับนี้จะให้ความรู้และเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่านและสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

คณะผู้จัดทำ กลุ่มที่ 2

กันยายน 2569

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ 1 สภาพทั่วไปของปัญหา	1
1.1 ภาพรวม และขอบเขตของการศึกษา	1
1.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย และผลกระทบจากมาตรการ การตรวจลงตราเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	4
บทที่ 2 การคาดการณ์ปัญหาของประเทศไทยในอนาคต	8
2.1 พลวัตผู้เดินทางและภัยคุกคามข้ามชาติ	8
2.2 ทางเลือกเชิงนโยบายและวิเคราะห์ผลกระทบ	12
2.3 การเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์สู่กรอบแนวทางแก้ไขปัญหา	15
บทที่ 3 แนวทางแก้ปัญหา และ/หรือ การพัฒนา	16
3.1 กรอบยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบตรวจลงตรา 3 เสาหลัก	16
3.2 บทเรียนและกรณีศึกษาเปรียบเทียบในต่างประเทศ	18
3.3 มาตรการสนับสนุนที่สำคัญ	20
3.4 สรุปกรอบนโยบายเชิงยุทธศาสตร์	21
บทที่ 4 การนำแนวทางแก้ไขสู่การปฏิบัติ	22
4.1 กลไกขับเคลื่อนและการแบ่งบทบาทหน่วยงาน	23
4.2 แผนการดำเนินงานระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573	28
4.3 กรอบตัวชี้วัดผลสำเร็จ	31
4.4 ความเสี่ยงและมาตรการรองรับ	32
4.5 เงื่อนไขความสำเร็จ	33

บทที่ 5 สรุปในภาพรวม	35
5.1 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษา	35
5.2 กรอบนโยบาย “เปิดกว้างแต่มั่นคง” สำหรับประเทศไทย	36
5.3 การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573	37
5.4 บทสรุป	37
บรรณานุกรม	38
คณะผู้จัดทำ	44

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	กรอบยุทธศาสตร์กับการบริหารจัดการผู้เดินทางและการตรวจลงตรา 3 เสาหลัก	18
ตารางที่ 2	การเปรียบเทียบมาตรฐานการบริหารผู้เดินทางในต่างประเทศ	19
ตารางที่ 3	การนำกรอบยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบตรวจลงตราไปปฏิบัติ	23
ตารางที่ 4	กลไกการขับเคลื่อนระบบตรวจลงตรา	25
ตารางที่ 5	แผนการดำเนินงานระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573	28
ตารางที่ 6	กรอบตัวชี้วัดผลสำเร็จ	31
ตารางที่ 7	ความเสี่ยงและมาตรการรองรับ	32

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

API	Advance Passenger Information
BOI	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
INTERPOL	สำนักงานกลางตำรวจสากลประจำประเทศไทย
ICAO	International Civil Aviation Organization
K-ETA	Korea Electronic Travel Authorization
NZeTA	New Zealand Electronic Travel Authority
PNR	Passenger Name Record
SLA	Service Level Agreement
TDAC	Thailand Digital Arrival Card
THIM	Thailand Immigration Management
TWAC	Taiwan Online Arrival Card
กก.	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
กต.	กระทรวงการต่างประเทศ
คปภ.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
ปปง.	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
มท.	กระทรวงมหาดไทย
รง.	กระทรวงแรงงาน
สตม.	สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
สธ.	กระทรวงสาธารณสุข

บทที่ 1

สภาพทั่วไปของปัญหา

1.1 ภาพรวม และขอบเขตของการศึกษา

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมหลักหนึ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างรายได้จำนวนมหาศาล และกระตุ้นการจ้างงาน จำนวนหลายตำแหน่งในหลากหลายสาขา โดยเฉพาะธุรกิจภาคบริการ ธุรกิจขนส่ง กระตุ้นการลงทุน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ของไทยสู่สากล¹ ซึ่งเมื่อปี 2568 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจากทั่วทุกภูมิภาคทั่วโลก ได้แก่ เอเชียและแปซิฟิก ยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลาง และแอฟริกา เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และสามารถสร้างรายได้แก่ประเทศจำนวน 1,587,208.17 ล้านบาท² โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) ให้ความสำคัญกับการรักษาสถานะของประเทศไทย ในการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ดังนั้น ไทยจึงต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบโดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ³ ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยต้องได้รับการตรวจสอบตราตามกฎหมายคนเข้าเมือง⁴ ซึ่งการตรวจสอบตราเป็นมาตรการสำคัญในการคัดกรองคนต่างด้าวโดยคัดแยกเอาคนร้ายออกจากคนดีเพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยจริง ดังนั้น ในทางตรงกันข้ามหากไม่มีการคัดกรองนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทย ก็อาจเป็นช่องทางให้คนต่างด้าวบางกลุ่มลักลอบเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหรือเข้ามากระทำความผิด

¹ วุฒิสภา, ทิศทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย จากปี 2568 สู่ปี 2569 ผ่านมุมมองของ สว. ภาวนา ว่องอมรนิธิ, [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://www.senate.go.th/view/386/News/จันทราInterview/393/TH-TH> [3 สิงหาคม 2569].

² กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2568 (Tourism Receipts from International Tourist Arrival), [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/news/category/836> [3 สิงหาคม 2569].

³ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (05) การท่องเที่ยว, (2566).

⁴ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12.

กฎหมายอื่นได้⁵ ที่ผ่านมารัฐบาลและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวมักจะใช้มาตรการตรวจลงตราเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 คณะรัฐมนตรีมีคำสั่งนโยบายต่อรัฐสภาว่า รัฐบาลจะผลักดันการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น และสร้างการจ้างงานจำนวนมากให้กับคนไทย โดยจะเปิดประตูรับนักท่องเที่ยวด้วยการอำนวยความสะดวก ปรับปรุงขั้นตอนการขอรับการตรวจลงตรา และการยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมตรวจลงตราจากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศกลุ่มเป้าหมาย⁶ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2567 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการคลังประกาศวิสัยทัศน์ Thailand Vision “IGNITE THAILAND จุดพลัง รวมใจ ไทยต้องเป็นหนึ่ง” ซึ่งวิสัยทัศน์แรกคือ การทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเมืองท่องเที่ยว (Tourism Hub)⁷ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2567 เห็นชอบให้คนที่มิใช่สัญชาติของประเทศ/ดินแดน จำนวน 93 ประเทศ/ดินแดน ได้รับสิทธิยกเว้นการตรวจลงตราสามารถพำนักในประเทศได้ไม่เกิน 60 วัน (ผ.60) เพื่อการท่องเที่ยว การติดต่อธุรกิจ และการทำงานระยะสั้น ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้น เพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของไทยโดยเร็ว⁸

อย่างไรก็ดี การใช้มาตรการ ผ.60 ส่งเสริมการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อความมั่นคงสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากใช้ช่องโหว่ของมาตรการดังกล่าวในการพำนักเกินกำหนด ลักลอบทำงาน ประกอบธุรกิจผิดกฎหมายโดยใช้คนไทยเป็นตัวแทนอำพราง และก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการฉ้อโกงผู้ประกอบการไทย⁹ ทำให้รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2569 พิจารณาปัญหาที่มีคนต่างชาติเข้ามาพักและประกอบธุรกิจในประเทศไทยและประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจแข่งกับคนไทยโดยใช้คนไทยเป็นตัวแทนอำพราง หรือรวมตัวกันตั้งเป็นชุมชนของชาติตนเป็นเอกเทศและจัดกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม และห้ามบุคคลภายนอก

⁵ คมสันต์ สุขมาก, สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ ประธาน วัฒนาวาณิชย์, “การพัฒนากฎหมายคนเข้าเมืองเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ Development of Immigration Law to Counter Transitional Crimes,” วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย 7 (2558): 478-480.

⁶ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, (2566), หน้า 5.

⁷ กรมประชาสัมพันธ์, นายเศรษฐา ประกาศวิสัยทัศน์ Thailand Vision “IGNITE THAILAND จุดพลัง รวมใจ ไทยต้องเป็นหนึ่ง” ยกระดับประเทศไทยสู่ศูนย์กลางเมืองอุตสาหกรรมระดับโลก, [ออนไลน์], 2567, แหล่งที่มา: <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/262340> [3 สิงหาคม 2569].

⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, มาตรการและแนวทางการตรวจลงตราเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทย, มติคณะรัฐมนตรี (28 พฤษภาคม 2567).

⁹ พีรชัย พสุพันธ์, ฟังเสียงหลากหลายมุมมองจากมาตรการยกเลิก ‘วีซ่าฟรี 60 วัน’, ไทยพีบีเอส, [ออนไลน์], 21 พฤษภาคม 2569, แหล่งที่มา: <https://www.thaibps.or.th/now/content/3996> [3 สิงหาคม 2569].

เข้าถึง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากช่องว่างของมาตรการยกเว้นการตรวจลงตรา ที่ทำให้คนต่างชาติสามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้ง่ายขึ้น และใช้ช่องว่างของกฎหมายแอบแฝงในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจต่างๆ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม และรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว และกำหนดแนวทาง/มาตรการ และกลไกในการดำเนินการเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป¹⁰

ต่อมา คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2569 เห็นชอบการทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตรา ได้แก่ (1) ให้สิทธิยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยวไม่เกิน 30 วัน (ผ.30) แก่ 59 ประเทศ/ดินแดน (2) ให้สิทธิยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยวไม่เกิน 15 วัน (ผ.15) แก่ 3 ประเทศ และ (3) ให้สิทธิการตรวจลงตรา ณ ช่องทางของด่านตรวจคนเข้าเมืองแก่ 3 ประเทศ¹¹ ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีนี้มีผลเป็นการยกเลิกมาตรการ ผ.60 โดยรัฐบาลเห็นว่า มาตรการ ผ.60 กลายเป็นช่องทางให้คนต่างชาติเข้ามากระทำความผิดกฎหมายในประเทศไทย หรือดำเนินกิจกรรมไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ดังนั้น การทบทวนมาตรการตรวจลงตราครั้งนี้จึงไม่ได้มุ่งลดโอกาสด้านการท่องเที่ยว แต่เป็นการปรับระบบให้เหมาะสม ชัดเจน และตรวจสอบได้มากขึ้นเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการกระตุ้นเศรษฐกิจ การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะป้องกันไม่ให้มาตรการตรวจลงตรากลายเป็นช่องทางในการกระทำความผิดกฎหมาย¹²

แม้ว่าการยกเลิกมาตรการ ผ.60 เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงในมิติต่าง ๆ แบบองค์รวมที่รวมถึงเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของไทยให้มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความเรียบร้อยในทุกระดับ โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง รวมถึงการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และการเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง¹³ อย่างไรก็ตาม มาตรการตรวจลงตรา ควรมีความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการอำนวยความสะดวก

¹⁰ สำนักนายกรัฐมนตรี, ปัญหาการเข้ามำตั้งถิ่นฐานและครอบงำธุรกิจของชาวต่างชาติในประเทศไทย, มติคณะรัฐมนตรี (17 มีนาคม 2569).

¹¹ กระทรวงการต่างประเทศ, การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม, มติคณะรัฐมนตรี (14 กรกฎาคม 2569).

¹² สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, กรม. ทบทวนมาตรการฟรีวีซ่า ยกเลิกสิทธิพำนักร 60 วัน ปรับเป็น 30 และ 15 วัน แยกสิทธิรายประเทศ ลดช่องโหว่อาชญากรรม-รักษาสมดุลท่องเที่ยวและความมั่นคง, [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://www.thaigov.go.th/th/news/166394> [3 สิงหาคม 2569].

¹³ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (01) ความมั่นคง, (2566).

แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ เรื่องการท่องเที่ยวที่ต้องการรักษาสถานะของประเทศไทย ในการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกด้วย¹⁴ ดังนั้น รายงานการศึกษานี้จะศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับนโยบายและแนวทางของไทยในการตรวจสอบตราให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศ โดยการสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงกับการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีคุณภาพซึ่งจะเดินทางเข้ามาประเทศไทย โดยคำนึงถึงมาตรการการตรวจตรา และมาตรการกำกับดูแลนักท่องเที่ยวต่างชาติระหว่างที่ท่องเที่ยวอยู่ในประเทศไทยด้วย

1.2. สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย และผลกระทบจากมาตรการตรวจสอบตราเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2569 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกเดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน 18,419,816 คน ซึ่งลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2568 (จำนวน 19,015,815 คน) ประมาณร้อยละ 3.13¹⁵ โดยปัจจัยที่มีผลต่อตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยมีหลายประการ ทั้ง (1) ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมองหาจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับงบประมาณและความคุ้มค่า (2) ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยลดลง เนื่องจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเทศ (ความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยจากเหตุการณ์กับดาราจีนโดนลักพาตัว และปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้มาเลเซียออกประกาศเตือนให้คนมาเลเซียหลีกเลี่ยงการเดินทางเข้าพื้นที่ภาคใต้) นอกจากนี้ ไทยมีคู่แข่งในตลาดการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และเวียดนาม ที่มีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยเช่นกัน รวมทั้งราคาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ปรับตัวสูงขึ้น (3) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความต้องการด้านการท่องเที่ยวเปลี่ยนไป และ (4) ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้อย่างปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ อาทิ สถานการณ์การสู้รบระหว่างรัสเซียกับยูเครน และการสู้รบระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่านที่กระทบกับแผนการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ¹⁶

¹⁴ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3.

¹⁵ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2569 (เบื้องต้น) (International Tourist Arrivals to Thailand 2026P), (2569).

¹⁶ ศูนย์วิจัยกิจการไทย, ตลาดนักท่องเที่ยวไทยเผชิญหลายปัจจัยลบ คาดทั้งปี 2568 หดตัว 2.8% ครั้งแรกในรอบ 3 ปี หรือมีจำนวน 34.5 ล้านคน, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/TH-Tourism-CIS3581-FB-2025-05-16.aspx> [3 สิงหาคม 2569].

ทั้งนี้ ก่อนเกิดสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ถือเป็นยุคทองของการท่องเที่ยวไทย ซึ่งเมื่อปี 2562 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยประมาณ 39.8 ล้านคนและสร้างรายได้ประมาณ 2 ล้านล้านบาท อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ รวมถึงของไทย ไม่น่าจะกลับไปเป็นเหมือนก่อนเกิดสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งปัจจัยที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบสูงต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) คุณภาพอากาศในเมืองหลัก น่าจะเป็นอุปสรรคของการท่องเที่ยวมากในระยะสั้นและระยะปานกลาง (2) นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับสิ่งที่คุ้นเคย คาดการณ์ได้ และเชื่อถือได้มากขึ้นซึ่งทำให้ความไว้วางใจในผู้ประกอบการ มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว และ (3) เน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ใส่ใจ สุขภาพ สุขอนามัย และความปลอดภัยมากขึ้น¹⁷ โดยคาดว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในปี 2568-2569 น่าจะอยู่ที่ 35.9 ล้านคนและ 39.0 ล้านคน ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะฟื้นตัวช้ากว่าที่คาดการณ์เมื่อเดือนมกราคม 2568 เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ยังฟื้นตัวอย่างเปราะบาง โดยคาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจีนในปี 2568-2569 จะอยู่ในระดับ 5.5 ล้านคน และ 7.2 ล้านคน ตามลำดับ คิดเป็นอัตราการฟื้นตัวเพียงร้อยละ 50-65 เมื่อเทียบกับช่วงก่อนสถานการณ์ COVID-19 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยรวมจะยังไม่กลับไปในระดับเดียวกับช่วงก่อนสถานการณ์ COVID-19 ในช่วง 1-2 ปีนี้ แต่จากการที่อัตราค่าใช้จ่ายต่อหัวเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติในปี 2568-2569 น่าจะมีมูลค่าประมาณ 1.74 ล้านบาท และ 1.95 ล้านล้านบาท ตามลำดับ คิดเป็นอัตราการฟื้นตัวที่ระดับร้อยละ 91-102 เมื่อเทียบกับปี 2562 เนื่องจากได้แรงหนุนจากนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีการใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวยุโรปที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น¹⁸

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าแม้ไทยจะใช้ ฝ.60 เป็นมาตรการส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวในระยะสั้น อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยในปัจจุบัน ยังไม่กลับไปอยู่ในระดับเดียวกับช่วงก่อนสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งทำให้เห็นว่า มาตรการยกเว้น/ผ่อนปรน การตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยวเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยเท่านั้น และไม่ได้เป็นปัจจัยที่กระตุ้นการท่องเที่ยวของไทยอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ มาตรการดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติบางกลุ่มใช้ช่องว่างของมาตรการดังกล่าว ดำเนินการหรือกิจกรรมที่กระทบต่อความมั่นคงของไทย โดยเฉพาะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความปลอดภัยในประเทศไทย อันเนื่องมาจากมีคนต่างชาติในคราบนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเดินทางเข้ามาประเทศไทย และใช้ไทยเป็น

¹⁷ วิสาขา ภูจินดา, *ทิศทางการท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19*, [ออนไลน์], 2564, แหล่งที่มา: <https://cusri.chula.ac.th/wp-content/uploads/2021/10/เอกสารวิทยากร-แบบ-6-3.pdf> [3 สิงหาคม 2569].

¹⁸ Krunghthai COMPASS, *ส่องอนาคตภาคการท่องเที่ยวไทย เมื่อนักท่องเที่ยวจีน (อาจ) ไม่เหมือนเดิม*, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://krunghthai.co/download/economyresources/economyresourcesdownload> [3 สิงหาคม 2569].

ฐานหรือทางผ่านไปประเทศเพื่อนบ้านเพื่อก่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอาชญากรรมระหว่างประเทศ และอาชญากรรมออนไลน์ต่าง ๆ ดังนั้น ไทยจึงควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงควบคู่ไปกับการอำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีคุณภาพหรือศักยภาพเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวสูง เลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เดินทางท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และไม่สร้างผลกระทบทางลบให้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเติบโตไปในทิศทางที่ดี¹⁹ มากกว่าคำนึงถึงจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยในเชิงปริมาณ

ทั้งนี้ มาตรการอำนวยความสะดวกดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะแต่การตรวจลงตราให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้าประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงมาตรการอื่น ๆ ก่อนที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทาง เข้ามาประเทศไทย และมาตรการกำกับดูแลและติดตามนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ระหว่างที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยจนถึงเดินทางออกนอกประเทศไทยในรูปแบบที่เหมาะสม รวมถึงการให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับ การยกเว้น การตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยวลงทะเบียนออนไลน์ล่วงหน้า ก่อนเดินทางเข้าประเทศไทย โดยพัฒนาระบบ Thailand Digital Arrival Card (TDAC) ที่มีอยู่แล้วให้มีความละเอียดรัดกุมมากขึ้นหรือพิจารณาใช้ระบบใหม่ในเรื่องดังกล่าว โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ของการใช้ระบบลักษณะเดียวกันของประเทศอื่น อาทิ ระบบ K-ETA (Korea Electronic Travel Authorization) ของเกาหลีใต้ ระบบ Visit Japan Web ของญี่ปุ่น หรือระบบ TWAC (Taiwan Online Arrival Card) ของไต้หวัน

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว และการตรวจลงตรา ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว ควรบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยเพื่อให้ทุกหน่วยงานดังกล่าวมีข้อมูลชุดเดียวกันในการทำงาน ซึ่งจะเสริมสร้างกลไกในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้เป็นไปตามกฎหมาย และพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการดูแลและคุ้มครองความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยให้เป็นจุดหมายปลายทางที่มีคุณภาพ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่างชาติในระยะยาว²⁰

¹⁹ ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, *Who? Where? What? When? Why? นักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพ*, [ออนไลน์], 2561, แหล่งที่มา: <https://tatreviewmagazine.com/article/who-where-what-when-why-2019/> [3 สิงหาคม 2569].

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, *ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเข้ามาประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยมิชอบด้วยกฎหมายของคนต่างด้าว*, [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://www.nacc.go.th/categorydetail/20191124125640121/20260206152606> [3 สิงหาคม 2569].

ซึ่งมาตรการดังกล่าวรวมถึงการใช้การตรวจลงตราประเภทที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหานักท่องเที่ยวต่างชาติพำนักในประเทศไทยเกินเวลา ลักลอบทำงาน ก่ออาชญากรรมหรือกระทำความผิดอาญาอื่น ๆ นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวต่างชาติใช้บริการผู้ให้บริการท่องเที่ยวของไทย เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญที่นักท่องเที่ยวต่างชาติซื้อบริการด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยจากผู้ประกอบการของประเทศตนเอง ในราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และกระทบระบบเศรษฐกิจของไทยอย่างกว้างขวาง²¹

²¹ สุรางคนา รุ่งเรือง, “กลไกทางกฎหมายในการกำกับดูแลการค้าบริการด้านการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทัวร์ศูนย์เหรียญ,” นิตยสารสำนักงานศาลยุติธรรมจุลพาห 1, 66 (2562): 208-209.

บทที่ 2

การคาดการณ์ปัญหาของประเทศในอนาคต

2.1 พลวัตผู้เดินทางและภัยคุกคามข้ามชาติ

2.1.1 บทเรียนและวิวัฒนาการเชิงนโยบายในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2564-2568)

มาตรการยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการท่องเที่ยว แม้จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงและสังคมในหลายมิติ การประเมินสภาวะแวดล้อม แนวโน้ม และทางเลือกเชิงนโยบายในระยะต่อไปอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์บริบทสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงและการบริหารจัดการพรมแดน ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างการเคลื่อนย้ายประชากรข้ามพรมแดนเข้าสู่ประเทศไทยมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ²² ผลสืบเนื่องจากวิกฤตการณ์สภาวะทางสาธารณสุขและการเร่งรัดฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานราก ส่งผลให้ภาครัฐนำมาตรการผ่อนปรนการตรวจลงตรามาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการกระตุ้นการท่องเที่ยว²³ โดยเฉพาะการขยายสิทธิยกเว้นการตรวจลงตรา พำนักรั่วคราวเป็นระยะเวลา 60 วัน หรือ ผ.60 ซึ่งมุ่งเน้นตัวเลขปริมาณผู้เดินทางและจำนวนวันพำนักเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลัก²⁴ ทั้งนี้ มาตรการ ผ.60 ดังกล่าวได้ถูกยกเลิกและปรับเป็นสิทธิยกเว้นการตรวจลงตราไม่เกิน 30 วัน (ผ.30) และไม่เกิน 15 วัน (ผ.15) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2569

แม้ว่ามาตรการผ่อนปรนดังกล่าวจะช่วยสร้างรายได้สะพัดในภาคบริการระยะสั้น²⁵ แต่การดำเนินนโยบายที่ขาดกลไกประเมินและคัดกรองความเสี่ยงล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ ได้สร้าง

²² ชุมพล มณีเนตร, การบริหารจัดการพรมแดนแบบบูรณาการกับความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2567), หน้า 45-48; International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), Integrated Border Management: Guidelines for Best Practices in Border Control (ICMPD, 2022), p. 12.

²³ ยอดชาย ฉิมเพชร, “นโยบายการตรวจลงตรากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพ: บทเรียนและทางออกของประเทศไทย,” วารสารการต่างประเทศและนโยบายสาธารณะ 12, 1 (2567): 89-112, 92-95.

²⁴ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, หนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม (ด่วนที่สุด ที่ นร 0503/15959 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2569): 1-2.

²⁵ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, หนังสือเสนอความเห็น เรื่อง การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม (ด่วนที่สุด ที่ กก 0203/2191, 2569): 1.

ผลกระทบเชิงลบต่อระบบความมั่นคงภายในประเทศอย่างร้ายแรง²⁶ นโยบายผ่อนปรนไร้การคัดกรองเชิงลึกกลายเป็นช่องทางให้กลุ่มอาชญากรข้ามชาติ องค์กรอาชญากรรมไซเบอร์ และกลุ่มทุนสีเทา บิดเบือนวัตถุประสงค์ของการเข้าเมือง โดยใช้สิทธิการยกเว้น การตรวจลงตราเพื่อนักท่องเที่ยว บังหน้าในการพำนักระยะยาว ลักลอบประกอบอาชีพ ทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต และจัดตั้งนิติบุคคลอำพรางเพื่อดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมาย²⁷

สภาพปัญหาดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการใช้นโยบายตรวจลงตราแบบกว้างเพื่อตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว โดยปราศจากการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กำลังพลเจ้าหน้าที่ และการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงาน²⁸ ส่งผลให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองหน้างานต้องแบกรับภาระในการปฏิเสธการเข้าเมือง ณ ช่องทางอนุญาต และสร้างความเสี่ยงต่อการหลุดลอดของบุคคลต้องห้ามเข้าสู่พื้นที่ส่วนหลังของประเทศ²⁹ ในห้วงระยะเวลาดังกล่าว พลวัตของภัยคุกคามได้เปลี่ยนผ่านจากรูปแบบดั้งเดิมที่เน้นการพำนักเกินกำหนดระดับบุคคล หรือการลักลอบทำงานของแรงงานไร้ทักษะ ไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่ ที่มีลักษณะสวมสิทธินิติบุคคลและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งต้องอาศัยการยกระดับมาตรการคัดกรองที่มีความแม่นยำสูงขึ้น

2.1.2 สถานการณ์ปัจจุบันและรูปแบบผู้เดินทางยุคใหม่

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้เดินทางข้ามพรมแดนสู่รูปแบบใหม่ ซึ่งมีพฤติกรรม วัตถุประสงค์ และระยะเวลาพำนักแตกต่างจากนักท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง³⁰ การขยายตัวของเทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจโลก ก่อให้เกิดกลุ่มผู้เดินทางรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนในการกำกับดูแล

²⁶ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570) (กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565), หน้า 26-28.

²⁷ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, เอกสารประกอบการประชุมส่วนราชการเพื่อรับฟังความคิดเห็น (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2571-2575) (2569), หน้า 13-15; นพดล เดชเจริญ, “วิเคราะห์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่และทุนสีเทาข้ามชาติในอุตสาหกรรมบริการของไทย,” วารสารความมั่นคงและยุทธศาสตร์ 26, 2 (2568): 45-68, 50-53.

²⁸ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, นิติธรรมและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินยุคดิจิทัล (กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2567), หน้า 102-105.

²⁹ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, หนังสือเสนอความเห็น เรื่อง การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม (ส่วนที่ 2) ที่ ดช 0029.161/3512, 2569): 1; World Tourism Organization (UNWTO), Visa Facilitation and Seamless Travel: Balancing Economic Growth and National Security (UNWTO, 2024), pp. 34-37.

³⁰ ยอดชาย ฉิมเพชร, อ้างแล้ว เชียงอรที่ 23, หน้า 98-101.

กลุ่มแรก คือ กลุ่มแรงงานทางไกลดิจิทัล หรือคนทำงานผ่านระบบออนไลน์ ที่เดินทางท่องเที่ยวควบคู่กับการทำงานทางไกล³¹ ผู้เดินทางกลุ่มนี้มีพฤติกรรมพำนักระยะยาวและย้ายสถานที่พำนักไปตามเมืองท่องเที่ยวแม้จะสร้างรายได้แก่ธุรกิจท้องถิ่น แต่ก่อให้เกิดความพรั้วระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวและการทำงาน ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายเกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาตทำงานและการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงความเสี่ยงในการแอบแฝงประกอบธุรกิจโดยไม่ได้รับอนุญาต³²

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มผู้เดินทางเพื่อการแพทย์และสุขภาพ หรือผู้เดินทางที่เข้ามาขอรับบริการทางการแพทย์ การผ่าตัด หรือการฟื้นฟูสุขภาพระยะยาว ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง³³ อย่างไรก็ตาม กลุ่มนี้ต้องการระบบติดตามสถานการณ์พำนักและการตรวจสอบความคุ้มครองของประกันภัยสุขภาพที่ชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาการทิ้งภาระค่ารักษาพยาบาลที่ไม่สามารถเรียกเก็บ ได้แก่ สถานพยาบาลของรัฐ และป้องกันการใช้สิทธิวีซ่ารักษาพยาบาลเพื่อพำนักแอบแฝงเกินกำหนด³⁴

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มผู้เดินทางเข้าร่วมกิจกรรมเทศกาลและงานนานาชาติขนาดใหญ่ ได้แก่ ผู้เดินทาง บุคลากร ศิลปิน และทีมงานต่างชาติที่เข้ามาในราชอาณาจักรพร้อมกันเป็นจำนวนมาก ในห้วงเวลาสั้น เพื่อเข้าร่วมงานจัดแสดงสินค้า คอนเสิร์ต หรือกิจกรรมกีฬาระดับโลก³⁵ ซึ่งต้องการระบบการอนุมัติและคัดกรอง ที่รวดเร็ว ณ จุดตรวจผ่านแดน แต่หากระบบคัดกรองไร้ประสิทธิภาพ กิจกรรมเหล่านี้จะถูกใช้เป็นช่องทางแฝงตัวของกลุ่มแรงงานผิดกฎหมายและองค์กรอาชญากรรม³⁶

³¹ พงษ์ศิริ อาริการ, “ความท้าทายเชิงกฎหมายในการกำกับดูแลกลุ่มคนทำงานทางไกลดิจิทัลในประเทศไทย,” วารสารกฎหมายการทูตและนโยบายต่างประเทศ 14, 1 (2568): 112-138, 115-118.

³² พงษ์ศิริ อาริการ, อ้าวแล้ว เจียงหรือที่ 31, หน้า 122-125; ศุภชัย ศุภผล, “การปราบปรามอาชญากรรมและนิติบุคคลอาชญากรรมในธุรกิจท่องเที่ยว: มาตรการทางภาษีและกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว,” วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายภาครัฐ 18, 3 (2568): 78-105, 82-85.

³³ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, อ้าวแล้ว เจียงหรือที่ 25, หน้า 1.

³⁴ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ, อ้าวแล้ว เจียงหรือที่ 27, หน้า 14; World Tourism Organization (UNWTO), อ้าวแล้ว เจียงหรือที่ 29, pp. 40-42.

³⁵ กระทรวงการต่างประเทศ, ข้อมูลและประเด็นสนทนาเกี่ยวกับการทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทย (ส่วนที่ 3 ที่ กต 0303/118/2569, 2569): 1.

³⁶ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, อ้าวแล้ว เจียงหรือที่ 29, 2; International Civil Aviation Organization (ICAO), Guidelines on Advance Passenger Information (API) and Passenger Name Record (PNR) Data (ICAO, 2023), pp. 18-20.

2.1.3 การคาดการณ์ภัยคุกคามในระยะ 5 ปี ข้างหน้า (พ.ศ. 2569-2573)

การประเมินสถานะแวดล้อมภัยคุกคามข้ามชาติในระยะ 5 ปีข้างหน้า คาดการณ์ว่า องค์การอาชญากรรมและกลุ่มทุนสีเทาจะยกระดับพฤติกรรมหลบเลี่ยงการตรวจสอบของรัฐ ด้วยวิธีการที่ซับซ้อนเชิงโครงสร้างและแบบยืดหยุ่น³⁷ พฤติการณ์สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ได้แก่

เรื่องแรก การใช้โครงสร้างนิติบุคคลอำพรางซับซ้อนและการสวมสิทธิ โดยกลุ่มทุนสีเทาต่างชาติจะเปลี่ยนจากใช้นามินีแบบตรง ไปสู่โครงสร้างหุ้นไขว้ซ้อนหลายชั้นระหว่างบริษัทบังหน้า การใช้บุคคลสัญชาติไทยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกับมูลค่าหุ้นเป็นผู้ถือหุ้นแทนในสัดส่วนร้อยละ 51 เพื่อบริหารจัดการใน 6 กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวและบริการหลัก³⁸ การกระทำดังกล่าวจะทำให้ลายผู้ประกอบการไทย และยังคงใช้เป็นกลไกสวมสิทธิประกอบธุรกิจต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว³⁹

เรื่องที่สอง การฟอกเงินผ่านอสังหาริมทรัพย์และสินทรัพย์ดิจิทัล เครือข่ายอาชญากรรมจะใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอสังหาริมทรัพย์เป็นช่องทางหลักในการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำผิด ผ่านการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์มูลค่าสูง การเช่าระยะยาวอำพราง และการใช้สินทรัพย์ดิจิทัลในการโอนย้ายเงินทุนข้ามพรมแดน⁴⁰ โดยธุรกรรมทางการเงินดังกล่าว ไม่ผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ปกติและไม่สอดคล้องกับฐานภาษีเงินได้ที่แจ้งไว้ต่อกรมสรรพากร⁴¹

เรื่องที่สาม การเชื่อมโยงกับฐานอาชญากรรมไซเบอร์และศูนย์แก๊งคอลเซ็นเตอร์ชายแดน ประเทศไทยจะยังคงได้รับผลกระทบจากการถูกใช้เป็นทางผ่าน และจุดประสานงานของขบวนการคอลเซ็นเตอร์ และศูนย์หลอกลวงออนไลน์⁴² อาชญากรจะใช้สิทธิการยกเว้นวีซ่าท่องเที่ยวเพื่อเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรระยะสั้น จัดหาอุปกรณ์โทรคมนาคม เปิดบัญชีม้า และขนส่งคนต่างด้าวไปยังพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้าน⁴³

³⁷ นพดล เดชเจริญ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 55-60; สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 13-16.

³⁸ ศุภชัย ศุภผล, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 32, หน้า 88-92; สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 24, หน้า 2.

³⁹ ศุภชัย ศุภผล, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 32, หน้า 95-98.

⁴⁰ นพดล เดชเจริญ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 62-65; สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 26, หน้า 31-32.

⁴¹ ศุภชัย ศุภผล, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 32, หน้า 100-103.

⁴² สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 13-14.

⁴³ นพดล เดชเจริญ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 66-67; สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 24, หน้า 2.

2.2 ทางเลือกเชิงนโยบายและวิเคราะห์ผลกระทบ

เพื่อกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ ที่สามารถตอบสนองต่อพลวัตภัยคุกคามในอนาคตได้อย่างทันการณ์ คณะผู้จัดทำได้ประเมินและเปรียบเทียบทางเลือกเชิงนโยบายการตรวจลงตราออกเป็น 3 รูปแบบ ภายใต้หลักการความมั่นคงแบบองค์รวม และหลักคิดเปิดกว้างแต่มีนัย⁴⁴ ดังนี้

ทางเลือกแรก นโยบายเปิดเสรีพรมแดนไร้มาตรการคัดกรองรองรับ ภาครัฐมุ่งเน้นการกระตุ้นตัวเลขรายได้และการเติบโตทางเศรษฐกิจระยะสั้นเป็นหลัก โดยขยายสิทธิ ยกเว้นการตรวจลงตรา และเพิ่มระยะเวลาอนุญาตพำนักแก่ประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยไม่มีการพัฒนาระบบคัดกรองความเสี่ยงล่วงหน้าหรือระบบติดตามผู้เดินทางที่มีประสิทธิภาพ⁴⁵ ในมิติผลกระทบทางเศรษฐกิจ จำนวนผู้เดินทางเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในระยะสั้น สร้างรายได้สะพัดแก่ผู้ประกอบการ ภาคท่องเที่ยวและบริการ⁴⁶ แต่ในมิติผลกระทบทางความมั่นคง จะก่อให้เกิดความเสียหายเชิงโครงสร้างอย่างรุนแรง อัตราการพำนักเกินกำหนดและการลักลอบทำงานผิดกฎหมายจะเพิ่มสูงขึ้น กลุ่มทุนสีเทาขยายอิทธิพลเข้าครอบงำธุรกิจท่องเที่ยวผ่านระบบนอมินี ประเทศไทยเสี่ยงต่อการกลายเป็นศูนย์กลางการฟอกเงินและฐานปฏิบัติการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสร้างภาระงบประมาณแก่ภาครัฐในการปราบปรามในระยะยาว⁴⁷

แนวทางนี้มีเหตุผลรองรับในบริบทของการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤต โดยเฉพาะเมื่อประเทศคู่แข่งในภูมิภาค อาทิ เวียดนามและญี่ปุ่น ต่างดำเนินมาตรการผ่อนปรนวีซ่าเพื่อแข่งขันส่วนแบ่งตลาดนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาเดียวกัน การเปิดเสรีอย่างรวดเร็วจึงมีข้อได้เปรียบด้านความเร็วในการดำเนินการ เนื่องจากไม่ต้องรอการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือการฝึกอบรมบุคลากรใหม่ อีกทั้งยังส่งสัญญาณเชิงบวกด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแก่กลุ่มประเทศเป้าหมาย

ทางเลือกที่สอง นโยบายตั้งรับและเพิ่มความเข้มงวดเกินความจำเป็น ภาครัฐตอบสนองต่อปัญหาความมั่นคงด้วยการเพิ่มมาตรการควบคุมที่เข้มงวดแก่ผู้เดินทางทุกคนในมาตรฐานเดียวกัน โดยการยกเลิกสิทธิยกเว้นวีซ่า เพิ่มขึ้นตอนทางเอกสารที่ยุ่งยาก และเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจผ่านแดน ณ ด่านตรวจคนเข้าเมือง⁴⁸ ในมิติผลกระทบทางความมั่นคง สามารถสกัดกั้นบุคคลกลุ่มเสี่ยงและลดปัญหาการพำนักเกินกำหนดได้ในระดับหนึ่ง⁴⁹ แต่ในมิติผลกระทบทางเศรษฐกิจ จะสร้างภาระ

⁴⁴ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 26, หน้า 12-15; ยอดชาย ฉิมเพชร, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 23, หน้า 105-108.

⁴⁵ ยอดชาย ฉิมเพชร, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 23, หน้า 106; World Tourism Organization (UNWTO), อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 29, pp. 50-52.

⁴⁶ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 25, หน้า 1.

⁴⁷ นพดล เดชเจริญ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 68; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 15.

⁴⁸ ชุมพล มณีเนตร, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 22, หน้า 52-55; International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 22, pp. 25-28.

⁴⁹ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, อ่าวแล้ว เชิงอรรถที่ 29, หน้า 1.

ต้นทุน และความล่าช้าอย่างมหาศาลแก่นักท่องเที่ยวสุจริตและนักท่องเที่ยวด้านพรมแดนเกิดความแออัดอย่างหนัก ส่งผลให้บรรยากาศการท่องเที่ยวชบเซา และทำให้ประเทศไทยสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวแก่ประเทศคู่แข่งในภูมิภาคที่มีระบบอำนวยความสะดวกคล่องตัวกว่า⁵⁰

แนวทางนี้มีเหตุผลรองรับในลักษณะของหลักการป้องกันไว้ก่อน (precautionary principle) โดยเฉพาะในช่วงที่ยังไม่มีระบบคัดกรองความเสี่ยงที่น่าเชื่อถือเพียงพอ การเพิ่มความเข้มงวดเป็นมาตรฐานเดียวกันแก่ผู้เดินทางทุกคน มีข้อดีในแง่ความง่ายต่อการบังคับใช้และการตรวจสอบโดยหน่วยงานกำกับดูแล เนื่องจากไม่ต้องอาศัยดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รายบุคคลซึ่งอาจนำไปสู่ความเสี่ยงด้านการทุจริตหรือการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ให้เวลาแก่หน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาระบบคัดกรองที่มีประสิทธิภาพก่อนกลับมาผ่อนปรนมาตรการอีกครั้ง

ทางเลือกที่สาม นโยบายตรวจลงตราเชิงยุทธศาสตร์เปิดกว้างแต่มั่นคง ภาครัฐบริหารจัดการพรมแดนด้วยระบบคัดกรองอัจฉริยะตามระดับความเสี่ยง นำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบแจ้งข้อมูลเข้าเมืองดิจิทัลหรือทีดีไอซี ระบบบริหารจัดการข้อมูลนักท่องเที่ยวหรือทีไอเอ็ม และระบบตรวจลงตราอิเล็กทรอนิกส์หรืออีวีซ่า ใช้ตรวจสอบข้อมูลผู้เดินทางล่วงหน้าก่อนเดินทางมาถึง ควบคู่กับการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานตลอดการเดินทาง⁵¹ การวิเคราะห์ผลกระทบพบว่า ทางเลือกนี้สามารถสร้างดุลยภาพที่สมบูรณระหว่างส่งเสริมเศรษฐกิจและการรักษาความมั่นคง นักท่องเที่ยวคุณภาพและผู้เดินทางความเสี่ยงต่ำได้รับความสะดวกอย่างรวดเร็วผ่านช่องทางพิเศษ ภาครัฐสามารถมุ่งใช้นวัตกรรมและกำลังพลกับการตรวจสอบเชิงลึกเฉพาะกลุ่มบุคคล หรือพฤติกรรมที่มีสัญญาณความเสี่ยงสูงได้อย่างแม่นยำและได้สัดส่วน⁵²

อย่างไรก็ดี การบูรณาการข้อมูลผู้เดินทางข้ามหน่วยงานภายใต้ทางเลือกที่สามต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะหลักความจำเป็นและความได้สัดส่วนในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เดินทาง รวมถึงการกำหนด ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและลดโอกาสที่ระบบจะถูกทำลายทางกฎหมายในภายหลัง

⁵⁰ ยอดชาย ฉิมเพชร, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 23, หน้า 107; World Tourism Organization (UNWTO), อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 29, pp. 55-58.

⁵¹ กระทรวงการต่างประเทศ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 35, หน้า 1-2; สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, ประกาศสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เรื่อง ระเบียบปฏิบัติในการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ต่อในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (3 เมษายน 2566): 1-3; Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Handbook of Best Practices at Border Crossings: A Trade and Transport Facilitation Perspective* (OSCE/UNECE, 2021), pp. 42-46.

⁵² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 28, หน้า 110-112; Singapore Immigration and Checkpoints Authority, *New Framework for Border Security and No-Boarding Directives* (ICA Public Affairs, 2026), pp. 3-5.

ในด้านงบประมาณ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามทางเลือกที่สาม อาทิ การยกระดับระบบ e-Visa และ TDAC การพัฒนาระบบ THIM และการเชื่อมโยงข้อมูลข้ามหน่วยงาน ย่อมต้องอาศัยงบประมาณลงทุนเริ่มต้นและงบฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรพิจารณาจัดสรรผ่านงบประมาณด้านรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยต้นทุนดังกล่าวมีแนวโน้มคืบค้ำในระยะปานกลาง เนื่องจากช่วยลดภาระงบประมาณด้านการสืบสวนปราบปรามและการผลักดันส่งกลับที่จะเกิดขึ้น หากปล่อยให้ปัญหาความมั่นคงขยายตัวตามทางเลือกที่หนึ่ง

ทั้งนี้ ทางเลือกที่สามมิได้ปราศจากความเสี่ยง คณะผู้จัดทำเห็นว่าข้อจำกัดสำคัญที่ต้องบริหารจัดการควบคู่กันไป ได้แก่ (1) ความเสี่ยงด้านความแม่นยำของระบบคัดกรอง ทั้งกรณีระบุผู้เดินทางความเสี่ยงต่ำเป็นกลุ่มเสี่ยงโดยไม่จำเป็น ซึ่งกระทบต่อภาพลักษณ์การอำนวยความสะดวก และกรณีคัดกรองพลาดจนปล่อยให้กลุ่มเสี่ยงจริงผ่านเข้ามาได้ (2) ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาลของช่องทางผู้เดินทางที่ได้รับความไว้วางใจ ซึ่งหากขาดการตรวจสอบและทบทวนสถานะเป็นระยะ อาจกลายเป็นช่องทางที่ถูกใช้ประโยชน์โดยมิชอบ (3) ความเสี่ยงด้านเทคนิคจากการพึ่งพาเทคโนโลยี และการเชื่อมต่อระบบหลายหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานไทยยังมีข้อจำกัดด้านการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานในทางปฏิบัติ และ (4) ช่วงเปลี่ยนผ่านที่ระบบเดิมและระบบใหม่ต้องทำงานคู่ขนานกัน อาจสร้างช่องว่างการกำกับดูแลชั่วคราว ความเสี่ยงเหล่านี้สามารถบริหารจัดการได้ด้วยการทยอยดำเนินการ กำหนดกลไกทบทวนสถานะผู้เดินทางที่ได้รับความไว้วางใจ และวางระบบธรรมาภิบาลข้อมูลที่รัดกุมตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งแตกต่างจากความเสี่ยงของทางเลือกที่หนึ่งและที่สองที่เป็นความเสี่ยงเชิงโครงสร้างและยากต่อการบรรเทาด้วยมาตรการเสริม

การประเมินเปรียบเทียบผลกระทบของทางเลือกนโยบายข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ทางเลือกที่หนึ่งให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่สร้างความเสี่ยงเชิงโครงสร้างต่อความมั่นคงที่ยากจะแก้ไขในภายหลัง ขณะที่ทางเลือกที่สองลดความเสี่ยงด้านความมั่นคงได้ในระดับหนึ่งแต่ด้วยต้นทุนทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงเกินสมควร คณะผู้จัดทำจึงเห็นว่าทางเลือกที่สามนโยบายตรวจลงตราเชิงยุทธศาสตร์เปิดกว้างแต่มั่นคง เป็นทางเลือกที่เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความยั่งยืนเชิงยุทธศาสตร์มากที่สุด เนื่องจากสามารถรองรับภัยคุกคามทั้งสามประการที่คาดการณ์ไว้ในข้อ 2.1.3 ได้อย่างครบถ้วน ทั้งยังส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่สร้างความเสียหายต่อระบบความมั่นคงและภาพลักษณ์ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ทางเลือกนี้มีใช้ทางเลือกที่ปราศจากความเสี่ยงดังที่กล่าวไว้ข้างต้น หากแต่เป็นความเสี่ยงในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการและบรรเทาได้ด้วยการออกแบบระบบ และกลไกกำกับดูแลที่รัดกุม ต่างจากความเสี่ยงเชิงโครงสร้างของทางเลือกที่หนึ่งและที่สอง คณะผู้จัดทำจึงเห็นควรเสนอทางเลือกที่สามเป็นกรอบแนวทางหลักในการวางยุทธศาสตร์ตามที่จะนำเสนอในบทที่ 3 ต่อไป

2.3 การเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์สู่กรอบแนวทางแก้ไขปัญหา

ข้อสรุปจากการประเมินภัยคุกคามและทางเลือกเชิงนโยบาย จะนำไปสู่การวางกรอบยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบตรวจลงตรา 3 เสาหลักในบทที่ 3 ดังนี้

ประการแรก การเชื่อมโยงพลวัตผู้เดินทางสู่เสาหลักที่ 1 ความท้าทายจากกลุ่มผู้เดินทางยุคใหม่ ได้แก่ แรงงานทางไกลดิจิทัล ผู้เดินทางเพื่อการแพทย์ และกลุ่มกิจกรรมขนาดใหญ่ ที่วิเคราะห์ไว้ในข้อ 2.1.2 นำไปสู่การออกแบบเสาหลักที่ 1 การจัดกลุ่มผู้เดินทางและการอำนวยความสะดวกตามคุณค่ามุ่งเน้นการจำแนกผู้เดินทางตามวัตถุประสงค์และประวัติความสอดคล้อง การยกระดับระบบตรวจลงตราอิเล็กทรอนิกส์ และการเชื่อมโยงระบบ การขออนุญาตประเภทงานที่มีความจำเป็นเร่งด่วนตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนด ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางสุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ⁵³

ประการที่สอง การเชื่อมโยงช่องว่างการคัดกรองสู่เสาหลักที่ 2 ความเสี่ยงจากการพึ่งพาการตรวจสอบ ณ หน้าด่าน และอุปสรรคด้านข้อมูลแยกส่วนที่ระบุในข้อ 2.1.1 นำไปสู่การวางเสาหลักที่ 2 การคัดกรองความเสี่ยงอัจฉริยะและการบูรณาการข้อมูลในบทที่ 3 ซึ่งเสนอกลไกการคัดกรองล่วงหน้าก่อนเดินทางมาถึง ผ่านการบังคับใช้ระบบแจ้งข้อมูลเข้าเมืองดิจิทัล การเชื่อมโยงข้อมูลผู้โดยสารล่วงหน้า และการตรวจสอบฐานข้อมูลองค์การตำรวจสากล ภายใต้สถาปัตยกรรมข้อมูลหลายชั้นตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูลที่รัดกุม⁵⁴

ประการที่สาม การเชื่อมโยงภัยคุกคามทุนสีเทาและนอมนิสู่เสาหลักที่ 3 พฤติการณ์การฟอกเงิน การสวมสิทธินิติบุคคล และการหลบเลี่ยงกฎหมายในข้อ 2.1.3 นำไปสู่การจัดทำเสาหลักที่ 3 การกำกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมืองและธรรมาภิบาลพรมแดนอย่างยั่งยืนในบทที่ 3 รวมถึงมาตรการสนับสนุนขั้นสูง ได้แก่ การตรวจตัวจริงธุรกิจนอมนิผ่านประวัติภาษี การใช้ระบบเลขอ้างอิงกรณีกลาง หรือเคสไอดี เพื่อบริหารคดีข้ามหน่วยงาน และการบริหารความเสี่ยงด้านประกันสุขภาพของผู้พำนักระยะยาว⁵⁵

⁵³ พงษ์ศิริ อาริยาการ, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 31, หน้า 130-132; กระทรวงการต่างประเทศ, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 35, หน้า 1-2.

⁵⁴ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 28, หน้า 115-118; International Civil Aviation Organization (ICAO), อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 36, pp. 25-28.

⁵⁵ นพดล เดชเจริญ, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 27, หน้า 70-72; ศุภชัย ศุภผล, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 32, หน้า 102-105.

บทที่ 3

แนวทางแก้ปัญหา และ/หรือ การพัฒนา

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและฉกัทัศน์ในบทที่ผ่านมาพบว่า การบริหารนโยบายตรวจลงตรา ไม่อาจพิจารณาเฉพาะการอนุมัติหรือยกเว้นการตรวจลงตรา แต่ต้องครอบคลุมวงจรผู้เดินทางตั้งแต่ก่อนเดินทาง การตรวจผ่านแดน ระหว่างพำนักร และการเดินทางออก พร้อมเชื่อมโยงข้อมูลด้านการตรวจลงตรา การเข้า-ออกการทำงาน การประกอบธุรกิจ และความมั่นคงอย่างเป็นระบบ

คณะผู้จัดทำจึงเสนอกรอบนโยบายภายใต้หลัก “เปิดกว้างแต่มั่นคง” ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ การจัดกลุ่มผู้เดินทางและการอำนวยความสะดวกตามคุณค่า การคัดกรองความเสี่ยงล่วงหน้า และบูรณาการข้อมูล และการกำกับปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมือง โดยมีมาตรการสนับสนุนด้านนิติบุคคลอำพราง การบริหารกรณีข้ามหน่วยงาน และความเสี่ยงด้านสุขภาพของผู้พำนักระยะยาว ทั้งนี้ กรอบดังกล่าวเป็นข้อเสนอ เชิงนโยบายที่พัฒนาจากการวิเคราะห์สถานการณ์ ระบบที่ประเทศไทยมีอยู่ และบทเรียนจากต่างประเทศ

3.1 กรอบยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบตรวจลงตรา 3 เสาหลัก

กรอบยุทธศาสตร์ 3 เสาหลัก ครอบคลุมผู้เดินทางตั้งแต่ก่อนเดินทาง การตรวจผ่านแดน ระหว่างพำนักร จนถึงเดินทางออก โดยมีหลักคิด มาตรการสำคัญ และผลที่คาดหวัง มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

เสาหลักที่ 1 การจัดกลุ่มผู้เดินทางเชิงยุทธศาสตร์และการอำนวยความสะดวกตามคุณค่า (Strategic Segmentation and Value-Based Facilitation) ประเทศไทยควรปรับจากการกำหนดนโยบายตรวจลงตรา ที่พิจารณาสัญชาติเป็นปัจจัยหลัก ไปสู่การพิจารณาบริบทระดับประเทศ วัตถุประสงค์การเดินทาง และประวัติการปฏิบัติตามเงื่อนไขประกอบกัน เพื่อกำหนดระดับการอำนวยความสะดวกและการตรวจสอบให้เหมาะสม แนวคิด Value-Based Facilitation ไม่ควรจำกัดเฉพาะกำลังซื้อ แต่ควรครอบคลุมการสร้างงาน การถ่ายทอดความรู้ การกระจายรายได้ ความยั่งยืน และความรับผิดชอบต่อกฎหมาย โดยสามารถพัฒนาต่อยอดจากระบบ Thai e-Visa ซึ่งเปิดให้บริการผ่าน

สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ไทยในต่างประเทศ 94 แห่งทั่วโลก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568⁵⁶ และเชื่อมโยงกับระบบการอนุญาตทำงานที่มีอยู่

เสาหลักที่ 2 การคัดกรองความเสี่ยงอัจฉริยะและการบูรณาการข้อมูล (Risk-Based Smart Screening and Data Integration) การคัดกรองควรเริ่มก่อนผู้เดินทางมาถึง โดยใช้ข้อมูล e-Visa, TDAC, API/PNR ประวัติการเดินทาง บุคคลต้องห้าม เอกสารเดินทางที่สูญหายหรือถูกขโมย และฐานข้อมูล INTERPOL⁵⁷ ตามฐานอำนาจที่ชัดเจน แนวทางของ ICAO ระบุว่า การใช้ API ร่วมกับ PNR ช่วยให้หน่วยงานควบคุมพรมแดนสามารถระบุผู้เดินทางที่อาจต้องได้รับการตรวจสอบเพิ่มเติมก่อนเดินทางมาถึงได้⁵⁸ ทั้งนี้ TDAC เป็นระบบแจ้งข้อมูลก่อนเดินทางมาถึง ใช้แทนบัตร ตม.6 แบบกระดาษ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2568 มีใช้ระบบอนุญาตให้เดินทาง⁵⁹ ผลการประเมินความเสี่ยงควรใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ มีใช้ข้อสรุปการกระทำผิดโดยอัตโนมัติ และดำเนินการภายใต้หลักความจำเป็น ความได้สัดส่วน และธรรมาภิบาลข้อมูล

เสาหลักที่ 3 การกำกับปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมืองและธรรมาภิบาลพรมแดนอย่างยั่งยืน (Post-entry Compliance and Sustainable Border Governance) การกำกับหลังเข้าเมืองควรออกแบบระบบให้ผู้เดินทางเข้าใจและปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ง่าย ผ่านการแจ้งเตือน การแจ้งเปลี่ยนวัตถุประสงค์ และช่องทางแก้ไขความผิดพลาดที่ไม่มีเจตนา ขณะที่ใช้การตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นกับกรณีจงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายหรือเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ข้อมูลผลลัพธ์หลังเข้าประเทศควรถูกนำกลับไป ปรับปรุงนโยบายและเกณฑ์คัดกรองอย่างต่อเนื่อง

⁵⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, Foreign Nationals Can Apply for Thai e-Visa from Anywhere in the World, [ออนไลน์],

17 ธันวาคม 2567, แหล่งที่มา: <https://www.mfa.go.th/en/content/kick-off-thai-e-visa-en>.

⁵⁷ INTERPOL, “Member Countries” และ “Red Notices,” <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries>; <https://www.interpol.int/How-we-work/Notices/Red-Notices/View-Red-Notices>.

⁵⁸ International Civil Aviation Organization (ICAO), Guidelines on Advance Passenger Information (API), [Online], 2022, Available from: <https://www.icao.int/sites/default/files/FAL/API-Guidelines.EN.June2022.pdf>.

⁵⁹ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, Thailand Digital Arrival Card: FAQ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://tdac.immigration.go.th/manual/en/faq.html>.

ตารางที่ 1 กรอบยุทธศาสตร์กับการบริหารจัดการผู้เดินทางและการตรวจลงตรา 3 เสาหลัก

เสาหลัก	หลักคิด	มาตรการสำคัญ	ผลที่คาดหวัง
1. Strategic Segmentation and Value-Based Facilitation	จำแนกผู้เดินทางตามบริบทประเทศ วัตถุประสงค์ และประวัติ การปฏิบัติตามเงื่อนไข ไม่ใช่สัญชาติหรือกำลังซื้อ เป็นปัจจัยเพียงอย่างเดียว	พัฒนา e-Visa และ Traveler Profile; Green Channel; Enhanced Review; Trusted Traveler; ช่องทางนักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญ; เชื่อม e-Work Permit	ผู้เดินทางสุจริตได้รับความสะดวก ขณะที่ทรัพยากรตรวจสอบมุ่งไปยังกรณีเสี่ยง
2. Risk-Based Smart Screening and Data Integration	เริ่มคัดกรองก่อนถึงด่าน โดยใช้ข้อมูลหลายแหล่งตามฐานกฎหมาย	เชื่อม e-Visa, TDAC, API/PNR, ประวัติเข้า-ออก บุคคลต้องห้าม และฐานข้อมูล INTERPOL; ใช้เจ้าหน้าที่ตัดสินใจ และเปิดช่องทางแก้ไขข้อมูล	ลดภาระหน้าด่าน ตรวจพบความเสี่ยงเร็วขึ้น และลดผลกระทบต่อผู้เดินทางทั่วไป
3. Post-entry Compliance and Sustainable Border Governance	กำกับตั้งแต่เข้าประเทศ ระหว่างพำนักร การเปลี่ยนสถานะ จนถึงเดินทางออก โดยใช้มาตรการตามระดับพฤติกรรม	ระบบแจ้งเตือน; ช่องทางแก้ไข หรือเปลี่ยนสถานะ; เชื่อมข้อมูล วีซ่า การทำงาน และนิติบุคคล; ติดตาม Overstay; นำผลกลับไปปรับเกณฑ์คัดกรอง	ลดการพำนักรเกิน กำหนดและการใช้สิทธิ ผิดวัตถุประสงค์ พร้อมสร้างระบบที่เป็นธรรมและยั่งยืน

3.2 บทเรียนและกรณีศึกษาเปรียบเทียบในต่างประเทศ

คณะผู้จัดทำเลือกศึกษาประสบการณ์ของสิงคโปร์ เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และนิวซีแลนด์ เนื่องจากแต่ละประเทศสะท้อนองค์ประกอบที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการผู้เดินทาง การศึกษานี้ไม่ได้มุ่งเสนอให้ประเทศไทยนำระบบของประเทศใดมาใช้ทั้งหมด แต่พิจารณาหลักการและองค์ประกอบที่สามารถประยุกต์ให้เหมาะสมกับกฎหมาย โครงสร้างหน่วยงาน ปริมาณผู้เดินทาง และบริบทด้านการท่องเที่ยวของไทย กรณีศึกษาสะท้อนว่า การบริหารจัดการผู้เดินทางสมัยใหม่เริ่มตั้งแต่ก่อนเดินทาง ใช้ข้อมูลหลายแหล่งจำแนกระดับการตรวจสอบ รักษาอำนาจตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ และกำกับการพำนักรอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยไม่ควรนำระบบของประเทศใดมาใช้ทั้งหมด แต่ควรประยุกต์การ คัดกรองล่วงหน้าของสิงคโปร์ การเติมช่องว่างของผู้ได้รับยกเว้นวีซ่าแบบเกาหลีใต้ หลักเกณฑ์ความเสี่ยงระดับบุคคลของออสเตรเลีย การแบ่งกลุ่มผู้พำนักรของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และแนวคิดการท่องเที่ยวยั่งยืนของนิวซีแลนด์ให้เหมาะสมกับกฎหมายและโครงสร้างหน่วยงานของไทย มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบมาตรการการบริหารผู้เดินทางในต่างประเทศ

ประเทศ	มาตรการเด่น	บทเรียนสำหรับไทย
สิงคโปร์	ใช้ข้อมูลก่อนเดินทางประเมินความเสี่ยงและออก No-Boarding Directive ในกรณีที่กฎหมายกำหนด ตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2569 ⁶⁰	ข้อมูลต้องเชื่อมโยงกับการตัดสินใจ และช่องทางทบทวน
เกาหลีใต้	ใช้ K-ETA คัดกรองผู้ได้รับยกเว้นวีซ่าบางกลุ่มก่อน ขึ้นเครื่อง โดยการได้รับอนุมัติไม่รับประกันการอนุญาต เข้าเมือง ⁶¹	แยกการอนุญาตให้เดินทาง ออกจากการอนุญาตเข้าเมือง
ออสเตรเลีย	ใช้ Character Requirements ประเมินประวัติ และความเสี่ยงระดับบุคคล ⁶²	ต้องมีฐานกฎหมาย เกณฑ์ และ ข้อมูลที่ตรวจสอบได้
สหรัฐอาหรับ เอมิเรตส์	ใช้ Golden Visa เป็นสิทธิพำนักระยะยาวสำหรับ กลุ่มที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ⁶³	สิทธิระยะยาวควรผูกกับคุณสมบัติ และมีการติดตามเงื่อนไข
นิวซีแลนด์	ใช้ NZeTA กับผู้เดินทางบางกลุ่มและจัดเก็บ International Visitor Conservation and Tourism Levy: IVL จำนวน 100 ดอลลาร์นิวซีแลนด์จาก ผู้เดินทางที่อยู่ในข่าย ⁶⁴	เชื่อมโยงการเดินทางกับความยั่งยืน และการใช้รายได้ที่ตรวจสอบได้

⁶⁰ Immigration and Checkpoints Authority of Singapore, ICA to Issue No-Boarding Directives from 30 January 2026, [Online], 28 พฤศจิกายน 2568 Available from: <https://www.ica.gov.sg/news-and-publications/newsroom/media-release/ica-to-issue-no-boarding-directives-from-30-january-2026>.

⁶¹ Korea Electronic Travel Authorization, K-ETA Application Guide, [Online], Available from: <https://www.k-eta.go.kr/portal/guide/viewetaapplication.do?locale=EN>

⁶² Australian Department of Home Affairs, Character Requirements for Visas, [Online], Available from: <https://immi.homeaffairs.gov.au/help-support/meeting-our-requirements/character>.

⁶³ The Official Platform of the UAE Government, Golden Visa, [Online], Available from: <https://u.ae/en/information-and-services/visa-and-emirates-id/residence-visas/golden-visa>.

⁶⁴ Immigration New Zealand, “New Zealand Electronic Travel Authority” และ “Paying the International Visitor Levy”, <https://www.immigration.govt.nz/visas/new-zealand-electronic-travel-authority-nzeta/>; <https://www.immigration.govt.nz/process-to-apply/applying-for-a-visa/fees-processing-times-and-refunds/paying-the-international-visitor-levy>.

3.3 มาตรการสนับสนุนที่สำคัญ

3.3.1 การป้องกันนอมินีและนิติบุคคลอำพราง

การอำนวยความสะดวกด้านการตรวจลงตราอาจถูกใช้เป็นช่องทางให้บุคคลบางกลุ่มเข้ามาพำนัก ทำงาน หรือควบคุมกิจการไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาต การป้องกันนอมินี และนิติบุคคลอำพรางจึงเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมือง

การตรวจสอบนอมินีไม่ควรใช้สัดส่วนการถือหุ้นเป็นตัวชี้วัดเพียงประการเดียว แต่ควรพิจารณาผู้ได้รับประโยชน์ที่แท้จริง แหล่งที่มาของเงินลงทุน อำนาจควบคุมกิจการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้น และความสอดคล้องระหว่างฐานะทางการเงินกับมูลค่าการลงทุน โดยเชื่อมโยงข้อมูลการเดินทาง การพำนัก การทำงาน การออกไปสำคัญถิ่นที่อยู่ ทะเบียนนิติบุคคล ภาษี การถือครองอสังหาริมทรัพย์ และธุรกรรมทางการเงินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลการส่งเสริมการลงทุนและการรับรองคุณสมบัติภายใต้ Smart Visa และ LTR Visa ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)⁶⁵ ทั้งนี้ ตัวชี้วัดความเสี่ยงเป็นเพียงเหตุให้ตรวจสอบเพิ่มเติม มิใช่ข้อยืนยันการกระทำผิด

3.3.2 การบริหารกรณีข้ามหน่วยงาน

เนื่องจากกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เดินทาง นิติบุคคล และความมั่นคงมักอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ซึ่งใช้เลขอ้างอิงและระบบข้อมูลแตกต่างกัน จึงควรกำหนดเลขอ้างอิงกรณีกลาง หรือ Case ID สำหรับกรณีที่ต้องประสานหลายหน่วยงาน เพื่อระบุหน่วยงานเจ้าของเรื่อง ติดตามสถานะและระยะเวลาการส่งต่อ และเชื่อมโยงเลขอ้างอิงภายในของแต่ละหน่วยงาน

ควรกำหนดเลขอ้างอิงกรณีกลาง หรือ Case ID สำหรับกรณีที่ต้องประสานหลายหน่วยงาน เพื่อระบุหน่วยงานเจ้าของเรื่อง ติดตามสถานะและระยะเวลาการส่งต่อ และเชื่อมโยงเลขอ้างอิงภายในของแต่ละหน่วยงาน โดย Case ID เป็นเพียงดัชนีเชื่อมโยงข้อมูล มิใช่ฐานข้อมูลรวมศูนย์ เลขประจำตัวบุคคล หรือบัญชีผู้ต้องสงสัย การเข้าถึงข้อมูลต้องจำกัดตามอำนาจหน้าที่และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้

3.3.3 การบริหารความเสี่ยงด้านสุขภาพของผู้พำนักระยะยาว

ปัจจุบัน ประเทศไทยกำหนดหลักฐานประกันสุขภาพหรือหลักประกันค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสำหรับวีซ่าพำนักระยะยาวบางประเภท เช่น Non-Immigrant O-A, O-X และ LTR Visa แต่

⁶⁵ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, “Smart Visa: Procedures for Qualification Endorsement” และ “LTR Visa Thailand,” <https://smart-visa.boei.go.th/smart/pages/about.html>; <https://ltr.boei.go.th/>.

หลักเกณฑ์และทางเลือกของแต่ละประเภทยังแตกต่างกัน⁶⁶ จึงควรทบทวนมาตรฐานประกันสุขภาพสำหรับผู้ผ่านกระยะยาว ให้สอดคล้องกันระหว่างวิชาแต่ละประเภท โดยเปิดทางเลือกทั้งค่าธรรมเนียมสิทธิสวัสดิการ และเงินสำรองตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้เดินทาง ลดความเสี่ยงจากการรักษาพยาบาลที่เรียกเก็บไม่ได้ และสนับสนุนความยั่งยืนของระบบสุขภาพ มิใช่เครื่องมือคัดกรองภัยความมั่นคง สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปควรศึกษาผลกระทบและความพร้อมของตลาดก่อนกำหนดเป็นมาตรการบังคับ

3.4 สรุปกรอบนโยบายเชิงยุทธศาสตร์

กรอบนโยบายที่เสนอ ประกอบด้วย การจำแนกผู้เดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ การคัดกรองความเสี่ยงก่อนเดินทาง และการกำกับปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมือง โดยเชื่อมโยงกันตลอดวงจรผู้เดินทาง ข้อมูลผลลัพธ์หลังเข้าประเทศต้องถูกนำกลับไปปรับปรุงนโยบายและเกณฑ์คัดกรองอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ต้องมีกลไกสนับสนุนในการป้องกันนิติบุคคลอำพราง การบริหารกรณีข้ามหน่วยงาน และการบริหารความเสี่ยงด้านสุขภาพ ภายใต้หลักนิติธรรม ความได้สัดส่วน และธรรมาภิบาลข้อมูล กรอบดังกล่าวไม่ได้มุ่งเพิ่มความเข้มงวดแก่ผู้เดินทางทุกคน แต่เปลี่ยนจากการควบคุมแบบเดียวกันทั้งหมด ไปสู่การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางสุจริตและการตรวจสอบที่ตรงกับระดับความเสี่ยง ซึ่งจะช่วยรักษาสมดุลระหว่างความมั่นคง การท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

⁶⁶ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, [Long Stay O-A](#) และ [“Long Stay O-X”](#); สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, [LTR Visa Thailand](#), O-A; O-X; LTR Visa.

บทที่ 4

การนำแนวทางแก้ไขภัยสู่การปฏิบัติ

กรอบการบริหารจัดการผู้เดินทางภายใต้หลัก “เปิดกว้างแต่มั่นคง” โดยมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางสุจริต คัดกรองตามระดับความเสี่ยง และกำกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขตลอดวงจรการเดินทาง คณะผู้จัดทำจึงแปลงกรอบดังกล่าวไปสู่กลไกการดำเนินงานระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573 โดยใช้ระบบและอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เป็นฐาน เชื่อมโยงข้อมูลเท่าที่จำเป็น ทดลองมาตรการก่อนขยายผล และทบทวนนโยบายจากข้อมูลผลลัพธ์จริง หลักคิดสำคัญ คือ ความมั่นคงไม่ควรเป็นอุปสรรคการเปิดประเทศ การท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และการเชื่อมโยงระหว่างประชาชน ในขณะที่การอำนวยความสะดวกแก่ ผู้เดินทางต้องไม่ก่อให้เกิดช่องว่างด้านความมั่นคง ดังนั้น การพัฒนาระบบตรวจลงตราและการบริหารจัดการผู้เดินทางระหว่างประเทศ จึงควรถูกมองในฐานะกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงการต่างประเทศ การทูต ความมั่นคง และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ มิใช่เพียงกระบวนการธุรการหรือการลงทุนด้านเทคโนโลยี

การพัฒนาระบบตรวจลงตรา ไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มความเร็วของกระบวนการ แต่จำเป็นต้องปรับปรุงนโยบาย กระบวนการ การบริหารและแลกเปลี่ยนข้อมูล การประเมินความเสี่ยง ตลอดจนกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เชื่อมโยงกันตลอดวงจรผู้เดินทาง ทั้งนี้ ระบบ e-Visa, TDAC และ THIM ควรได้รับการออกแบบให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่สนับสนุนการดำเนินนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐ โดยทำหน้าที่รวบรวม เชื่อมโยง และส่งต่อข้อมูลที่จำเป็นให้แก่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ มิใช่กลไกตัดสินใจ ความเสี่ยงแทนเจ้าหน้าที่ หรือเป็นฐานข้อมูลรวมศูนย์ ที่ทุกหน่วยงานสามารถเข้าถึงได้โดยปราศจากข้อจำกัด โดยตั้งอยู่บนหลักการเข้าถึงข้อมูลเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ การใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ความได้สัดส่วนและความเหมาะสม และความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน

เป้าหมายสำคัญไม่ใช่เพียงทำให้การเดินทางเข้าประเทศง่ายขึ้น หรือการตรวจคนเข้าเมืองเข้มงวดขึ้น แต่เป็นการสร้างระบบที่สามารถเปิดรับผู้เดินทางที่มีคุณภาพ มีส่วนช่วยต่อเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และสามารถระบุและบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความมั่นคงได้อย่างแม่นยำและทันทั่วถึง จะทำให้การอำนวยความสะดวกและการรักษาความมั่นคงสามารถดำเนินไปใน

ทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยในภาพรวม มีรายละเอียด
 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การนำกรอบยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบตรวจลงตราไปปฏิบัติ

กรอบยุทธศาสตร์	การนำไปปฏิบัติ	ผลที่ได้รับ
เสาหลักที่ 1 การจัดกลุ่มผู้เดินทาง เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Segmentation)	กำหนดกลุ่ม Low-risk/Enhanced Review; ทดลอง Green Channel และ Trusted Travelers; เชื่อมโยง Smart Visa, LTR Visa และ e-Work Permit	ผู้เดินทางสุจริตได้รับความสะดวก รวดเร็วตามวัตถุประสงค์การ เดินทาง และประวัติการปฏิบัติ ตามเงื่อนไข
เสาหลักที่ 2 การคัดกรองความเสี่ยง อัจฉริยะ (Smart Screening)	เชื่อมโยง e-Visa, TDAC, API/PNR และ ฐานข้อมูลตรวจสอบตามกฎหมาย พร้อม กำหนดให้มี Human Review และ Audit Trail	ตรวจพบสัญญาณความเสี่ยงก่อน ถึงด่าน ลดภาระเจ้าหน้าที่หน้า งาน และลดผลกระทบต่อ ผู้เดินทางทั่วไป
เสาหลักที่ 3 การกำกับหลังเข้าเมือง (Post-entry Compliance)	แจ้งเตือนวันสิ้นสุดการพำนัก เปิดช่องทาง เปลี่ยนหรือแก้ไขสถานะ ใช้ Case ID ในกรณี ข้ามหน่วยงาน และเชื่อมโยงข้อมูลการพำนัก การทำงาน และนิติบุคคลเท่าที่จำเป็น	ลดการพำนักเกินกำหนดและ การใช้สิทธิผิดวัตถุประสงค์ พร้อมนำข้อมูลผลลัพธ์กลับไป ปรับปรุงเกณฑ์คัดกรอง

4.1 กลไกขับเคลื่อนและการแบ่งบทบาทหน่วยงาน

เพื่อหลีกเลี่ยงการจัดตั้งกลไกใหม่ที่มีอาจมีความซ้ำซ้อนกับกลไกที่มีอยู่ ครอบคลุมภาย
 คณะกรรมการระดับชาติที่มีอยู่หรือกลไกที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ให้ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการ
 กำหนดทิศทาง กำกับ และติดตามนโยบายด้านการตรวจลงตราและการบริหารจัดการผู้เดินทาง
 ระหว่างประเทศ โดยพิจารณาขอบข่ายดังกล่าวในมิติที่เชื่อมโยงกัน ทั้งการต่างประเทศและการทูต
 ความมั่นคง เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เพื่อให้การบริหาร
 จัดการผู้เดินทางเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลประโยชน์แห่งชาติและยุทธศาสตร์การเปิดประเทศของไทย
 ทั้งนี้ ควรให้กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการร่วม
 โดยกระทรวงการต่างประเทศรับผิดชอบในมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายตรวจลงตรา
 และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางในบริบทระหว่างประเทศ ขณะที่ กระทรวงมหาดไทย
 รับผิดชอบในมิติการบริหารจัดการบุคคลและการเชื่อมโยงข้อมูลภายในประเทศ รวมทั้งประสาน

การดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้หน่วยงานด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และหน่วยงานอื่นเข้าร่วมตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ และควรจัดให้มีคณะทำงาน 2 ด้าน ดังนี้

1) คณะทำงานด้านข้อมูลและเทคโนโลยี ทำหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูล ชุดข้อมูลขั้นต่ำ มาตรฐานการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล สิทธิและระดับการเข้าถึง ระยะเวลาเก็บรักษา ตลอดจนกลไกในการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูล

2) คณะทำงานด้านการปฏิบัติการและการบริหารความเสี่ยง ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐาน และขั้นตอนการคัดกรองผู้เดินทาง การประเมินและจัดระดับความเสี่ยง การส่งต่อข้อมูลหรือกรณีไปยังหน่วยงาน ที่มีอำนาจหน้าที่ การบริหารกรณีที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ตลอดจนการติดตาม และประเมินผล โดยควรให้ความสำคัญกับแนวทาง การบริหารความเสี่ยงตามระดับความเสี่ยง เพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางที่มีความเสี่ยงต่ำ ขณะเดียวกันสามารถจัดสรรทรัพยากรและเพิ่มความเข้มข้นในการตรวจสอบสำหรับกรณีที่มีความเสี่ยงสูง

นอกจากนี้ ควรมีกลไกสำหรับพิจารณาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของประเทศ ในกรณีที่มีการกำหนดนโยบายตรวจสอบตราอาจมีผลต่อความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ การท่องเที่ยว การค้า การลงทุน การดึงดูดบุคลากรที่มีทักษะ หรือประเด็น ด้านความมั่นคง เพื่อให้การตัดสินใจได้พิจารณาเฉพาะความเสี่ยงด้านความมั่นคงหรือความสะดวกในการเดินทางด้านใด ด้านหนึ่ง แต่สามารถประเมินความเสี่ยงและโอกาสของประเทศควบคู่กัน ทั้งนี้ การดำเนินงานควรใช้โครงสร้างและบุคลากรที่มีอยู่เป็นหลัก โดยหลีกเลี่ยงการเพิ่มขั้นตอนหรือหน่วยงานที่ไม่จำเป็น และกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพและผู้รับผิดชอบแต่ละภารกิจให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดกลไก การประสานงานและการตัดสินใจในกรณีที่มีประเด็นคาบเกี่ยวระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน และสามารถขับเคลื่อนนโยบายได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กลไกการขับเคลื่อนระบบตรวจลงตรา

ระดับกลไก	ภารกิจหลัก	หน่วยงานหลัก และหน่วยงานร่วม
ระดับนโยบาย	กำหนดทิศทางและเป้าหมาย ทบทุนสิทธิ และกลุ่มผู้เดินทาง อนุมัติมาตรฐานการเชื่อมโยงข้อมูล ติดตามผลกระทบ และ ทบทุนนโยบายเป็นระยะ	กต. และ มท./สศท. เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับ กก. รง. พณ. BOI หน่วยงาน ด้านเศรษฐกิจ และหน่วยงาน ความมั่นคง
ระดับข้อมูล	กำหนดวัตถุประสงค์และฐานอำนาจ ชุดข้อมูล ขั้นต่ำ มาตรฐานการเชื่อมโยง สิทธิการเข้าถึง ระยะเวลาเก็บรักษา Case ID การตรวจสอบ ย้อนหลัง และกระบวนการแก้ไขข้อมูล	สศท. กต. สศท. หน่วยงานเจ้าของ ข้อมูล เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ
ระดับปฏิบัติการ	ประเมินและตรวจสอบกรณีเสี่ยง ส่งต่อกรณี ข้ามหน่วยงาน กำกับหลังเข้าเมือง ติดตามผล และนำข้อมูลผลลัพธ์กลับไปปรับปรุงเกณฑ์ คัดกรอง	สศท. ประสานกรณีที่เกี่ยวข้องกับการ เดินทางและสถานะการพำนัก ส่วน หน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายเป็น เจ้าของเรื่องตามประเภทกรณีหรือคดี

4.1.1 การแบ่งบทบาทตามภารกิจ

1) กระทรวงการต่างประเทศ รับผิดชอบนโยบายและกระบวนการตรวจลงตราใน ต่างประเทศ การพัฒนาและบริหารระบบ e-Visa การประสานกับสถานเอกอัครราชทูตและ สถานกงสุลใหญ่ ตลอดจนการพิจารณาหลักต่างตอบแทนและผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับต่างประเทศต้องดำเนินการตามกฎหมาย ความตกลง และ วัตถุประสงค์ที่กำหนด

2) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง รับผิดชอบการตรวจอนุญาตเข้า-ออกประเทศ การบริหาร TDAC และ THIM การตรวจสอบบุคคลต้องห้ามและประวัติการเดินทาง การพำนักและการ พำนักเกินกำหนด การพิจารณาสถานะการพำนักและใบสำคัญถิ่นที่อยู่ รวมถึงการกำกับ การปฏิบัติตามเงื่อนไขหลังเข้าเมืองตามอำนาจหน้าที่

3) กระทรวงแรงงาน รับผิดชอบและเชื่อมโยงข้อมูลการอนุญาตทำงาน รวมถึง e-Work Permit เพื่อแยกการเดินทางเพื่อติดต่อธุรกิจออกจากการทำงาน ขณะที่กรมพัฒนา ธุรกิจการค้า กรมสรรพากร กรมที่ดิน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แลกเปลี่ยนข้อมูลเฉพาะกรณีที่มีฐานอำนาจและเหตุอันควร ตรวจสอบเกี่ยวกับนิติบุคคลอำพราง การลงทุน ภาษี ทรัพย์สิน หรือธุรกรรมทางการเงิน

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองการต่างประเทศ ในฐานะสำนักงานกลาง ตำรวจสากลประจำประเทศไทย รับผิดชอบการตรวจสอบสถานะข้อมูลจากบัญชีเฝ้าระวังประกาศ หรือหมายตำรวจสากล และฐานข้อมูลเอกสารเดินทางสูญหายหรือถูกขโมย ก่อนดำเนินการมาตรการต่อบุคคล ส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายรับผิดชอบการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีตามอำนาจหน้าที่

5) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ประเมินผลกระทบของมาตรการต่อการท่องเที่ยว การลงทุน และความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งเสนอการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางและผู้พำนักระหว่างที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้มาตรการด้านความมั่นคงมีความได้สัดส่วนและไม่ก่อภาระเกินความจำเป็น

6) กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ร่วมทบทวนหลักเกณฑ์ประกันสุขภาพหรือหลักประกันค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสำหรับผู้พำนักระยะยาว ให้สอดคล้องกันระหว่างประเภทการตรวจลงตรา โดยคำนึงถึงระดับความคุ้มครอง ความเท่าเทียม ภาระการตรวจสอบ ความพร้อมของตลาดประกันภัย และผลกระทบต่อการดึงดูดผู้พำนักรวมเป้าหมาย

การแบ่งบทบาทข้างต้น ไม่ทำให้หน่วยงานหนึ่งมีอำนาจเข้าถึงข้อมูลทั้งหมดของอีกหน่วยงาน การเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลต้องมีวัตถุประสงค์และฐานอำนาจที่ชัดเจน ใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น จำกัดสิทธิตามที่ และสามารถตรวจสอบการเข้าถึงย้อนหลังได้ โดยหน่วยงานเจ้าของข้อมูลยังคงรับผิดชอบต่อคุณภาพ ความถูกต้อง และการเปิดเผยข้อมูลของตน

4.1.2 หลักการบูรณาการข้อมูล

การบูรณาการข้อมูลควรมุ่งสร้างระบบนิเวศข้อมูล เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการผู้เดินทางอย่างบูรณาการ ไม่จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่ฐานข้อมูลเดียว แต่ควรใช้สถาปัตยกรรมแบบเชื่อมโยงตามภารกิจ โดยแต่ละหน่วยงานยังคงเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อความถูกต้อง และความเป็นปัจจุบันของข้อมูลในความครอบครองของตน ขณะที่การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานควรดำเนินการตามภารกิจและระดับความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง การบูรณาการข้อมูลดังกล่าวควรมีเป้าหมายเพื่อให้ภาครัฐสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็นได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เพื่อสนับสนุนทั้งการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทาง การส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน และการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคง โดยการเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลต้องมีวัตถุประสงค์และฐานอำนาจที่ชัดเจน ใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น จำกัดสิทธิตามที่ และหน้าที่ กำหนดระยะเวลาในการเก็บรักษา และบันทึกการเข้าถึงเพื่อให้ตรวจสอบย้อนหลังได้

ในกรณีที่ต้องประสานงานมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน ควรใช้เลขรับแจ้งความเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงสถานะและกระบวนการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน เช่น หน่วยงานเจ้าของเรื่องวันที่รับ-ส่งต่อ การดำเนินการที่ต้องดำเนินการและผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ เลขรับแจ้งความนี้ มิใช่เลขประจำตัวบุคคล มิใช่ฐานข้อมูลรวมศูนย์ และมีใช้บัญชีรายชื่อบุคคลที่มีความเสี่ยง แต่เป็นเพียงกลไกสำหรับบริหารจัดการกระบวนการงานข้ามหน่วยงาน ส่วนข้อมูลรายละเอียดของบุคคลให้เปิดเผยเฉพาะแก่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายและเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจ

มิติความมั่นคง การประเมินความเสี่ยงควรอาศัยข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ตรวจสอบได้ และใช้หลัก การบริหารความเสี่ยงตามระดับความเสี่ยง โดยไม่ใช่สัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา หรือฐานะทางเศรษฐกิจเป็นเหตุในการตัดสินใจโดยลำพัง และไม่ถือว่าคะแนนหรือสัญญาณความเสี่ยงเป็นข้อยืนยันว่าบุคคลกระทำผิด ผลการประเมินควรทำหน้าที่เป็น เครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อช่วยกำหนดระดับและรูปแบบการตรวจสอบที่เหมาะสม มิใช่เป็นกลไกที่ตัดสินแทนเจ้าหน้าที่

มิติการต่างประเทศและการทูต การออกแบบระบบข้อมูลควรคำนึงถึงลักษณะของผู้เดินทางและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนพันธกรณีและความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรณีที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือการดำเนินมาตรการด้านการตรวจลงตราอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศคู่ภาคี การท่องเที่ยว การค้า การลงทุน หรือการเคลื่อนย้ายบุคลากร ดังนั้น การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจควรมีความแม่นยำ โปร่งใส และสามารถอธิบายเหตุผลได้อย่างเหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความเชื่อมั่นต่อประเทศไทย

มิติเศรษฐกิจ การบูรณาการข้อมูลช่วยให้ภาครัฐสามารถลดความซ้ำซ้อนของการตรวจสอบ ลดระยะเวลาและต้นทุนของผู้เดินทางที่มีความเสี่ยงต่ำ และจัดสรรทรัพยากรการตรวจสอบไปยังกรณีที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งจะสร้างสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงกับการอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในการดึงดูดนักท่องเที่ยว นักลงทุน นักธุรกิจ และบุคลากรที่มีทักษะ

สำหรับการตัดสินใจที่กระทบสิทธิอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การไม่อนุญาตให้เดินทางในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจ การปฏิเสธการเข้าเมือง หรือการส่งตรวจสอบเพิ่มเติม ต้องผ่านการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย โดยมีเหตุผลและแหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ พร้อมมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องและช่องทางสำหรับแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ทั้งนี้ การเปิดเผยเหตุผลอาจจำกัดได้เท่าที่จำเป็นเพื่อไม่ให้กระทบต่อการสืบสวน ความมั่นคง หรือสิทธิของบุคคลอื่น

ดังนั้น การบูรณาการข้อมูลมิใช่การมีข้อมูลจำนวนมากที่สุดหรือการรวมศูนย์ข้อมูลไว้ในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่คือการทำให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสามารถไปถึงหน่วยงานที่มี

อำนาจหน้าที่ ในเวลาที่เหมาะสม และใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุ ทั้งเป้าหมายด้านความมั่นคง การอำนวยความสะดวก การส่งเสริมเศรษฐกิจ และการดำเนิน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างสมดุล

4.2 แผนการดำเนินงานระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573

แผนการดำเนินงานใช้แนวทาง “วางกติกา-ทดลอง-ขยายผล” เพื่อควบคุมความเสี่ยงด้าน กฎหมาย งบประมาณ และผลกระทบต่อผู้เดินทาง โดยไม่ผูกความสำเร็จกับการจัดซื้อระบบใหม่เพียง อย่างเดียว เพื่อให้สถานะของมาตรการคลาดเคลื่อน ควรจำแนกให้ชัดว่า e-Visa และ TDAC เป็น ระบบที่เปิดใช้งานแล้ว THIM เป็นระบบที่อยู่ระหว่างการพัฒนาบริการเพิ่มเติม การเชื่อมข้อมูลและ บริการหลังเข้าเมืองเป็นการยกระดับระบบ ส่วน Case ID, Trusted Travelers และกลไกวิเคราะห์ กรณีสืบเป็นข้อเสนอใหม่ ขณะที่ AI และชีวมิติหลายรูปแบบเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาความเหมาะสม ก่อนตัดสินใจลงทุน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แผนการดำเนินงานระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573

แผนระยะที่	การดำเนินงาน	ผลผลิต	เจ้าภาพ
ระยะที่ 1 พ.ศ. 2569-2570 วางระบบและ กติกา	1.1 มอบหมายกำกับนโยบายและ เจ้าภาพ 1.2 สำนักรวบรวมกฎหมาย กระบวนการ และชุดข้อมูล 1.3 ประเมินผลหลังปรับ ผ.60 เป็น ผ.30/ผ.15 และประเมิน TDAC/THIM 1.4 กำหนด Low-risk, Enhanced Review และต้นแบบ Case ID 1.5 จัดทำ Baseline ระบบแจ้งเตือน และทบทวนหลักประกันสุขภาพผู้ พำนักระยะยาว	1.1 กรอบธรรมาภิบาล ข้อมูล 1.2 บัญชีชุดข้อมูลและ เจ้าของข้อมูล 1.3 เกณฑ์คัดกรอง ฉบับทดลอง 1.4 ต้นแบบ Case ID 1.5 ค่าฐานตัวชี้วัดและ ข้อเสนอสุขภาพ	หลัก : กต. มท./สศท. ร่วมกัน สนับสนุน : กก., รง., BOI, สธ., คปภ. และ เจ้าของข้อมูล
ระยะที่ 2 พ.ศ. 2571-2572 เชื่อมโยงและ ทดลอง	2.1 เชื่อม e-Visa, TDAC, API/PNR และข้อมูลเข้า-ออกเท่าที่กฎหมาย อนุญาต 2.2 ทดลอง Green Channel และ Enhanced Review	2.1 โครงการนำร่องที่ มีขอบเขตชัดเจน 2.2 วิธีปฏิบัติการส่ง ต่อและ SLA 2.3 รายงานความ แม่นยำ/ผลกระทบ	หลัก : สศท. สนับสนุน : กต., รง., พณ., BOI, กรมสรรพากร, กรม ที่ดิน, ปปง. และหน่วย ดำเนินคดี

แผนระยะที่	การดำเนินงาน	ผลผลิต	เจ้าภาพ
	2.3 ทดลอง Case ID ในกรณีโอนมีนีย Overstay และคดีข้ามหน่วยงาน 2.4 เชื่อมการพำนักรั ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ การทำงาน นิติบุคคล ภาษี และ BOI ตามเหตุความเสี่ยง 2.5 เปิดช่องทางแจ้งเปลี่ยนสถานะ แก้ไขข้อมูล และทบทวนการตัดสินใจ	2.4 ช่องทางแก้ไข สถานะ ข้อมูลและคำ วินิจฉัย	
ระยะที่ 3 พ.ศ. 2573 ขยายผล และประเมิน	3.1 ขยายเฉพาะมาตรการที่ผ่านการ ประเมิน 3.2 ทดลอง Trusted traveler /Frequent Compliant Traveler 3.3 ใช้การวิเคราะห์ความเสี่ยงโดยมี Human Review และทดสอบ Bias 3.4 นำผลหลังเข้าเมืองกลับไปปรับ เกณฑ์และรายชื่อประเทศ 3.5 ประเมินผลด้านเศรษฐกิจ สิทธิ ความมั่นคง และความคุ้มค่า	3.1 ระบบที่ผ่านเกณฑ์ รับรอง Trusted Traveler Pilot 3.2 รายงาน ประเมินผลอิสระ 3.3 ข้อเสนอทบทวน นโยบายประจำปี	กลไกระดับนโยบาย หน่วยตรวจสอบ ภายใน/ภายนอก ประเมินผล

4.2.1 การนำแอปพลิเคชัน THIM (Thailand Immigration Management) มาใช้ โดยไม่สร้างความเสี่ยงใหม่

THIM ควรได้รับการพัฒนาในฐานะโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการผู้เดินทางของประเทศไทย มิใช่เพียงช่องทางให้บริการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในระยะแรกควรทำหน้าที่เป็นช่องทางบริการดิจิทัลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเป็นจุดเชื่อมโยงบริการที่เกี่ยวข้องกับ TDAC ก่อนพัฒนาไปสู่บริการอื่น เช่น การยื่นคำร้อง การนัดหมาย การติดตามผล และการแจ้งเตือนหน้าที่หรือวันสิ้นสุดการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรภายหลังการเดินทางเข้าเมือง ทั้งนี้ ควรออกแบบให้ผู้เดินทางสามารถตรวจสอบสถานะการดำเนินการ เข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อนได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนา THIM ควรยึดหลัก Security-by-Design และ Privacy-by-Design โดยคำนึงถึงความมั่นคงและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบระบบ ไม่ควรถือว่าการเชื่อมโยงข้อมูลจำนวนมากโดยอัตโนมัติจะนำไปสู่การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น หากข้อมูลดังกล่าวไม่มีความจำเป็นต่อภารกิจหรือไม่มีมาตรการควบคุมการเข้าถึงที่เหมาะสม

การเชื่อมโยง THIM กับ API/PNR ข้อมูลชีวมิติ ฐานข้อมูลเอกสารเดินทางสูญหายหรือถูกขโมยของ INTERPOL (SLTD) หรือระบบวิเคราะห์ความเสี่ยง ควรดำเนินการแยกเป็นรายโครงการตามวัตถุประสงค์และฐานอำนาจที่เกี่ยวข้อง ผ่านการประเมินความจำเป็นและผลกระทบ การทดสอบความถูกต้อง และการกำหนดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลก่อนใช้งานจริง ทั้งนี้ไม่ควรเปิดให้มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งหมดโดยอัตโนมัติ

การนำข้อมูลชีวมิติหรือปัญญาประดิษฐ์มาใช้ ควรเริ่มจากการประเมินปัญหาและความจำเป็นของภารกิจ เปรียบเทียบกับทางเลือกอื่นที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันแต่กระทบต่อสิทธิน้อยกว่า และทดสอบความแม่นยำกับข้อมูลที่มีลักษณะเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ก่อนนำไปใช้จริงควรกำหนดให้มีการทบทวนโดยเจ้าหน้าที่ การบันทึกข้อมูลเพื่อการตรวจสอบย้อนหลัง การทดสอบความเอนเอียงของระบบ การประเมินผลการระบุผิดหรือการจับคู่ข้อมูลผิดพลาด ตลอดจนแผนรองรับกรณีระบบขัดข้องหรือไม่สามารถให้ผลได้อย่างน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ควรกำหนดช่องทางให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถตรวจสอบหรือขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องได้ตามสมควร และกำหนดกลไกสำหรับการทบทวนผลการประเมินของระบบโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีความชำนาญ ทั้งนี้ระบบอัตโนมัติควรทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจ มิใช่เป็นผู้ตัดสินใจแทนเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในกรณีที่ผลการประเมินอาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิในการเดินทาง การปฏิเสธการเข้าเมือง หรือมาตรการอื่นที่มีผลกระทบต่อบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ

การนำ THIM มาใช้ควรมุ่งสร้าง “Smart Facilitation with Secure Borders” ใช้เทคโนโลยีและข้อมูล เพื่อทำให้การเดินทางของผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มขีดความสามารถของรัฐในการตรวจพบและบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ โดยต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย หลักธรรมาภิบาลข้อมูล ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอย่างเหมาะสม

4.2.2 การติดตามหลังเข้าเมืองและการบริหารรายกรณี

การกำกับหลังเข้าเมืองควรใช้หลักการออกแบบกระบวนการโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความโปร่งใส และความเป็นธรรมตั้งแต่ต้น ทำให้ผู้เดินทางสามารถรับทราบและปฏิบัติตามเงื่อนไขได้โดยสะดวก เช่น วันสิ้นสุดการอนุญาต หน้าที่รายงานตัว เงื่อนไขการทำงาน และช่องทางยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงประเภทหรือวัตถุประสงค์การพำนักรวมทั้งกฎหมายอนุญาต ระบบควรแจ้งเตือนล่วงหน้าและเปิดช่องทางให้แก้ไขข้อมูลหรือสถานะ โดยกรณีความผิดพลาดที่ไม่มีเจตนาให้พิจารณามาตรการแจ้งเตือนและแก้ไขตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนกรณีจงใจหลีกเลี่ยงกฎหมาย กระทำผิดซ้ำ หรือเชื่อมโยงกับอาชญากรรม ให้เข้าสู่การตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายตามระดับพฤติกรรม

กรณีที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานให้ใช้เลขรับแจ้งความเป็นเลขอ้างอิงร่วม เพื่อแสดงหน่วยงานเจ้าของเรื่อง ประเภทความเสี่ยง วันที่รับและส่งต่อ การดำเนินการที่ต้องทำ ระดับชั้น

ความลับ ผลการดำเนินงาน และวันที่ปิดกรณี โดยเลขดังกล่าวนี้ เป็นเพียงดัชนีเชื่อมโยงเลขอ้างอิงภายในของแต่ละหน่วยงาน มิใช่เลขประจำตัวบุคคล บัญชีผู้ต้องสงสัย หรือฐานข้อมูลรวมศูนย์ การเข้าถึงรายละเอียดของกรณีต้องเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ระดับชั้นความลับ และหลักความจำเป็น ข้อมูลผลลัพธ์จากการกำกับหลังเข้าเมือง เช่น การพำนักเกินกำหนด การทำงานผิดเงื่อนไข การใช้สิทธิผิดวัตถุประสงค์ นิติบุคคลอำพราง ระยะเวลาการส่งต่อกรณี และข้อมูลที่ได้รับการแก้ไขภายหลัง ควรถูกรวบรวมในรูปข้อมูลสถิติที่ไม่ระบุตัวบุคคล เพื่อนำไปประเมินประสิทธิผลและทบทวนเกณฑ์คัดกรองเป็นระยะ โดยไม่ถือว่าผลจากกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นเหตุให้เพิ่มความเข้มงวดแก่ผู้เดินทางทั้งกลุ่มโดยอัตโนมัติ

4.3 กรอบตัวชี้วัดผลสำเร็จ

ตัวชี้วัดควรมุ่งวัดผลที่ระบบตรวจลงตรา และหน่วยงานรับผิดชอบสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลโดยตรง ไม่ควรใช้รายได้จากการท่องเที่ยวหรือจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นตัวชี้วัดหลัก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากเศรษฐกิจโลก อัตราแลกเปลี่ยน สถานการณ์ความปลอดภัย การคมนาคม และการแข่งขันระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดบริบทสำหรับประเมินผลกระทบในภาพรวมได้ ค่าเป้าหมายต่อไปนี้เป็นค่าเบื้องต้นสำหรับกำหนดทิศทาง และต้องทบทวนภายหลังการจัดทำค่าฐานในระยะที่ 1 โดยแต่ละตัวชี้วัดต้องกำหนดนิยาม สูตรคำนวณ แหล่งข้อมูล ความถี่ในการรายงาน และหน่วยงานเจ้าภาพให้ชัดเจน มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 กรอบตัวชี้วัดผลสำเร็จ

มิติ	ตัวชี้วัดหลัก	ค่าเป้าหมายเบื้องต้น ปี 2573
1. การอำนวยความสะดวก	1.1 เวลามาัฒฐานในการตรวจผ่านแดนของผู้เดินทางความเสี่ยงต่ำ 1.2 อัตราการทำรายการดิจิทัลสำเร็จครั้งแรก 1.3 อัตราระบบพร้อมใช้งาน 1.4 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	1.1 เวลามาัฒฐานลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 จาก Baseline 1.2 ทำรายการดิจิทัลสำเร็จไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 1.4 กำหนดเป้าหมายความพึงพอใจภายหลังสำรวจ Baseline
2. ความมั่นคงและการปฏิบัติตามเงื่อนไข	2.1 อัตรา Overstay ต่อผู้เดินทาง 10,000 คน จำแนกตามประเภทการอนุญาต 2.2 สัดส่วนกรณีเสี่ยงที่ส่งต่อภายใน SLA ความแม่นยำของสัญญาณเตือน	2.1 อัตรา Overstay ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 จาก Baseline 2.2 ส่งต่อกรณีเสี่ยงภายใน SLA ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

มิติ	ตัวชี้วัดหลัก	ค่าเป้าหมายเบื้องต้น ปี 2573
	2.3 กรณีเสี่ยงที่ตรวจพบภายหลังแต่ไม่ถูกระบุในชั้นคัดกรอง	2.3 ค่าเป้าหมายความแม่นยำกำหนดหลังการทดลองระบบ
3. ประสิทธิภาพข้ามหน่วยงาน	3.1 ความครบถ้วนของข้อมูลใน Case ID ระยะเวลาตอบกลับและส่งต่อ สัดส่วนกรณี quepidภายใน SLA 3.2 จำนวนกรณีค้าง และความครบถ้วนของ Audit Trail	3.1 กรณีนำร่องบันทึก Case ID ครบถ้วน ปิดกรณีภายใน SLA ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 3.2 การเข้าถึงหรือการตัดสินใจที่กำหนดไว้มี Audit Trail ร้อยละ 100
4. สิทธิและธรรมาภิบาลข้อมูล	4.1 อัตราข้อมูลคลาดเคลื่อน ระยะเวลาแก้ไขข้อมูล อัตรา False Positive จำนวนคำร้องขอทบทวน 4.2 เหตุละเมิดข้อมูล ระยะเวลาแจ้งเหตุ และการดำเนินการแก้ไข	4.1 ค่าขอแก้ไขข้อมูลร้อยละ 90 ดำเนินการภายใน 15 วัน 4.2 เหตุละเมิดข้อมูลร้ายแรงได้รับการรายงานและจัดการภายในกรอบเวลาที่กำหนด 4.3 เปิดเผยแพร่รายงานผลรวมที่ไม่ระบุตัวบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

4.4 ความเสี่ยงและมาตรการรองรับ

การดำเนินแผนต้องจัดทำทะเบียนความเสี่ยง กำหนดเจ้าของความเสี่ยง และทบทวนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง รวมถึงก่อนเชื่อมโยงฐานข้อมูลหรือเริ่มใช้เทคโนโลยีใหม่ที่อาจกระทบสิทธิของผู้เดินทางมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความเสี่ยงและมาตรการรองรับ

ความเสี่ยง	ผลที่อาจเกิดขึ้น	มาตรการรองรับ
ฐานกฎหมายและการคุ้มครองข้อมูล	เก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลเกินวัตถุประสงค์ กระทบสิทธิและความเชื่อมั่น	จัดทำ Legal Mapping และการประเมินผลกระทบด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดวัตถุประสงค์ สิทธิการเข้าถึง และระยะเวลาเก็บรักษาก่อนเชื่อมระบบ
คุณภาพข้อมูลและการจับคู่บุคคล	ระบุบุคคลผิด ส่งตรวจสอบเกินจำเป็น หรือไม่สามารถตรวจพบกรณีเสี่ยง	กำหนดมาตรฐานคุณภาพข้อมูล ใช้ข้อมูลหลายองค์ประกอบในการยืนยัน ให้เจ้าหน้าที่ทบทวนและเปิดช่องทางแก้ไขข้อมูล

ความเสี่ยง	ผลที่อาจเกิดขึ้น	มาตรการรองรับ
ความเอนเอียงของเกณฑ์หรือ AI	เลือกปฏิบัติ เกิด False Positive สูง หรือกระทบผู้เดินทางบางกลุ่มอย่างไม่เป็นธรรม	ห้ามใช้คุณลักษณะอ่อนไหวเป็นเหตุในการตัดสินใจ โดยลำพัง ทดสอบ Bias และ Accuracy จำแนกตามกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และทบทวนเกณฑ์เป็นระยะ
ระบบขัดข้องและภัยไซเบอร์	เกิดคิวยาว บริการหยุดชะงัก ข้อมูลรั่วไหล หรือถูกแก้ไขโดยมิชอบ	จัดให้มีระบบสำรอง แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ การเข้ารหัส การสำรองข้อมูล การทดสอบเจาะระบบ แผนตอบสนองเหตุการณ์ และช่องทางปฏิบัติงานทดแทน
บุคลากรและความพร้อมในการปฏิบัติ	เจ้าหน้าที่ใช้เกณฑ์ไม่ตรงกัน พึ่งพาระบบอัตโนมัติเกินควร หรือไม่สามารถปฏิบัติงาน เมื่อระบบขัดข้อง	จัดทำ SOP และคู่มือ ฝึกอบรมตามบทบาท ทดสอบความพร้อม กำหนดผู้มีอำนาจตัดสินใจ และประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานเป็นระยะ
การประสานงานหรือไม่มีเจ้าภาพ	Case ID ไม่ได้รับการดำเนินการ เกิดกรณีค้าง ความซ้ำซ้อน หรือช่องว่างความรับผิดชอบ	กำหนดหน่วยงานเจ้าของเรื่อง SLA จุดประสานงาน และกระบวนการยกระดับกรณี พร้อมรายงานกรณีค้างต่อกลไกระดับนโยบาย
ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและการต่างประเทศ	มาตรการไม่สมส่วน เพิ่มภาระผู้เดินทาง หรือก่อปัญหาด้านหลักต่างตอบแทนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	ประเมินผลกระทบก่อนใช้ รับฟังผู้ประกอบการและผู้เดินทาง ทดลองในขอบเขตจำกัด และใช้มาตรการเฉพาะความเสี่ยงแทนการควบคุมแบบกว้าง
งบประมาณและการผูกติดกับผู้ขาย	พึ่งพาผู้ขายรายเดียว ค่าใช้จ่ายระยะยาวสูง และไม่สามารถเชื่อมต่อหรือย้ายข้อมูลได้	กำหนดมาตรฐานเปิด การเชื่อมต่อระหว่างระบบ การโอนย้ายข้อมูล สิทธิในระบบ แผนส่งมอบความรู้ และต้นทุนตลอดอายุโครงการไว้ใน TOR

4.5 เงื่อนไขความสำเร็จ

การดำเนินงานตามกรอบที่เสนอจะบรรลุผลได้เมื่อมีเงื่อนไขสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1) มีเจ้าภาพและความรับผิดชอบที่ชัดเจน ทั้งกลไกระดับนโยบาย หน่วยงานเจ้าภาพของแต่ละมาตรการ และหน่วยงานเจ้าของเรื่องในกรณีที่ต้องประสานหลายหน่วยงาน

2) เชื่อมโยงข้อมูลตามฐานอำนาจและความจำเป็น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ชัดข้อมูลขั้นต่ำ สิทธิการเข้าถึง ระยะเวลาเก็บรักษาอย่างชัดเจน ไม่สร้างฐานข้อมูลรวมหรือเปิดให้เข้าถึงข้อมูลเกินขอบเขตภารกิจ

3) เริ่มจากโครงการนำร่องและใช้ผลลัพธ์จริงก่อนขยายมาตรการ โดยกำหนดขอบเขตระยะเวลา ตัวชี้วัด และเกณฑ์ตัดสินใจล่วงหน้า พร้อมขยาย ปรับปรุง หรือยุติมาตรการตามผลการประเมิน

4) รักษาการตัดสินใจโดยเจ้าหน้าที่ในเรื่องที่กระทบสิทธิอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมบันทึกเหตุผลและการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้ตรวจสอบย้อนหลังได้ รวมทั้งมีช่องทางทบทวนหรือแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อน

5) มีทรัพยากรและความพร้อมในการปฏิบัติ ทั้งงบประมาณ บุคลากร ทักษะดิจิทัล มาตรฐานการปฏิบัติงาน ความมั่นคงปลอดภัย และแผนความต่อเนื่องในกรณีระบบขัดข้อง

6) ประเมินผลอย่างสมดุลและโปร่งใส โดยพิจารณาทั้งด้านความมั่นคง การอำนวยความสะดวก เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ประสิทธิภาพของหน่วยงาน และสิทธิของผู้เดินทาง พร้อมเปิดเผยผลการประเมินในรูปแบบข้อมูลรวมที่ไม่ระบุตัวบุคคล

กรอบปฏิบัติการนี้ได้มุ่งเพิ่มขึ้นขั้นตอนหรือความเข้มงวดแก่ผู้เดินทางทุกคน แต่เปลี่ยนจากการตรวจสอบในระดับเดียวกันไปสู่การจัดสรรทรัพยากรตามระดับความเสี่ยง ผู้เดินทางที่มีข้อมูลชัดเจนและไม่ปรากฏสัญญาณความเสี่ยงควรได้รับบริการที่รวดเร็ว คาดการณ์ได้ และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเดินทาง ขณะที่กรณีที่มีข้อมูลไม่สอดคล้องหรือเชื่อมโยงกับความเสี่ยงที่ตรวจสอบได้ ควรเข้าสู่การตรวจสอบเพิ่มเติม การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวจะทำให้ระบบตรวจสอบตราเป็นทั้งเครื่องมือสนับสนุนการเดินทาง การท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และเป็นกลไกป้องกันความเสี่ยงด้านความมั่นคงที่มีเป้าหมายชัดเจน โดยความมั่นคงไม่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกไม่กลายเป็นช่องว่างต่อความมั่นคง

บทที่ 5

สรุปในภาพรวม

รายงานฉบับนี้ ศึกษาการกำหนดนโยบายตรวจลงตราและการบริหารจัดการผู้เดินทางระหว่างประเทศของไทย โดยพิจารณาบทเรียนในช่วง พ.ศ. 2564-2568 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของผู้เดินทางและภัยคุกคามข้ามชาติ ตลอดจนแนวโน้มในช่วง พ.ศ. 2569-2573 ผลการศึกษาชี้ว่า โจทย์สำคัญมิใช่การเลือกระหว่างการเปิดประเทศกับการรักษาความมั่นคง หากแต่อยู่ที่การออกแบบระบบซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางสุจริต คัดกรองกรณีเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม และกำกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขตลอดวงจรการเดินทาง บทนี้จึงสังเคราะห์ข้อค้นพบจากบทที่ 1-3 และแนวทางการปฏิบัติในบทที่ 4 เพื่อกำหนดเป็นกรอบนโยบาย “เปิดกว้างแต่มั่นคง” และลำดับความสำคัญที่ประเทศไทยควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5.1 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษา

ประการแรก มาตรการผ่อนปรนการตรวจลงตรามีส่วนสนับสนุนการฟื้นตัวของการเดินทางและเศรษฐกิจภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แต่การผ่อนปรนในลักษณะเปิดกว้างโดยมุ่งเน้นเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว หากไม่มีระบบคัดกรองความเสี่ยงและบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เพียงพอ ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อการกำกับดูแล ทั้งการพำนักเกินกำหนด การทำงานผิดเงื่อนไข การใช้นิติบุคคลอำพราง และความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้น ปัญหาจึงมิได้อยู่ที่มาตรการยกเว้นการตรวจลงตราโดยเพิ่มระยะเวลาพำนักในประเทศเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ความเชื่อมโยงระหว่างกาหนดเกณฑ์คัดกรองก่อนเข้าเมือง และการกำกับหลังเข้าเมืองตลอดทั้งระบบ

ประการที่สอง รูปแบบผู้เดินทางมีความหลากหลายมากขึ้น และเส้นแบ่งการท่องเที่ยว การทำงาน การลงทุน และการพำนักระยะยาวมีความชัดเจนน้อยลง อาทิ แรงงานทางไกล ผู้เดินทางเพื่อการรักษา พยาบาล ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระหว่างประเทศ นักลงทุน และผู้เชี่ยวชาญ ขณะเดียวกัน ภัยคุกคามสมัยใหม่สามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ก่อนเดินทาง ระหว่างพำนัก จนถึงเดินทางออก และมักเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน การตรวจสอบผู้เดินทาง ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองเป็นหลัก จึงไม่สามารถรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสำคัญตั้งแต่

ก่อนเดินทาง เชื่อมโยงเข้ากับการพิจารณาระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ และใช้ผลการกำกับหลังเข้าเมือง เพื่อนำไปปรับปรุงเกณฑ์คัดกรองอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สาม ประเทศไทยมีระบบดิจิทัลที่สามารถใช้เป็นฐานในการยกระดับการบริหารจัดการผู้เดินทาง ได้แก่ ระบบ e-Visa ระบบ Thailand Digital Arrival Card (TDAC) และระบบบริหารจัดการข้อมูลตรวจคนเข้าเมืองที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพได้เกิดจากการรวมข้อมูลทั้งหมดไว้ในฐานเดียว หากเกิดจากการกำหนดวัตถุประสงค์และฐานอำนาจของการใช้ข้อมูล ชุดข้อมูลขั้นต่ำ เจ้าของข้อมูล สิทธิการเข้าถึงข้อมูล ระยะเวลาเก็บรักษาข้อมูล การตรวจสอบย้อนหลัง และช่องทางแก้ไขข้อมูลให้ชัดเจน ดังนั้น จึงควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการคัดกรองผู้เดินทางให้มีประสิทธิภาพ

ประการสุดท้าย การเปิดเสรีอย่างกว้างขวางและการเพิ่มความเข้มงวดต่อผู้เดินทางทุกคนต่างมีข้อจำกัด แนวทางแรกอาจเพิ่มความเสี่ยงและภาระในการแก้ปัญหาภายหลัง ขณะที่แนวทางหลังเพิ่มต้นทุนแก่ผู้เดินทางสุจริตและกระทบความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผลการศึกษาจึงสนับสนุนทางเลือกเชิงนโยบายแบบเปิดกว้างแต่มั่นคง ซึ่งใช้การบริหารความเสี่ยงเป็นหลักในการคัดกรองและติดตามผู้เดินทาง

5.2 กรอบนโยบาย “เปิดกว้างแต่มั่นคง” สำหรับประเทศไทย

กรอบนโยบายเปิดกว้างแต่มั่นคง มีเป้าหมายให้การอำนวยความสะดวกและการรักษาความมั่นคงเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนกัน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 เสาหลักที่เชื่อมต่อกันตลอดวงจรผู้เดินทาง ตั้งแต่ก่อนเดินทาง การเดินทางเข้าประเทศ ระหว่างพำนัก จนถึงการเดินทางออก

เสาหลักที่ 1 การจัดกลุ่มผู้เดินทางตามระดับความเสี่ยงและการอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์คุณภาพของผู้เดินทาง มุ่งจำแนกผู้เดินทางจากวัตถุประสงค์ของการเดินทาง บริบทของผู้เดินทางแต่ละกรณี ประวัติการปฏิบัติตามเงื่อนไข และข้อมูลความเสี่ยงที่ตรวจพบ เพื่อให้ผู้เดินทางที่มีความเสี่ยงต่ำได้รับบริการที่รวดเร็วขึ้น ขณะที่กรณีซึ่งมีข้อมูลไม่สอดคล้องหรือมีสัญญาณความเสี่ยง ควรมีการตรวจสอบเพิ่มเติม ทั้งนี้ การจำแนกดังกล่าวควรพิจารณาจากหลายปัจจัยนอกเหนือจากเกณฑ์สัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา หรือกำลังซื้อ

เสาหลักที่ 2 การคัดกรองความเสี่ยงอัจฉริยะและการบูรณาการข้อมูล มุ่งให้การคัดกรองเริ่มก่อนผู้เดินทางมาถึง โดยเชื่อมโยงข้อมูลจาก e-Visa, Thailand Digital Arrival Card (TDAC), Advance Passenger Information (API) / Passenger Name Record (PNR) ประวัติการเดินทาง และฐานข้อมูลตรวจสอบที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายอนุญาต

เสาหลักที่ 3 การกำกับผู้เดินทางหลังเข้าเมือง มุ่งให้ผู้เดินทางรับทราบระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต เงื่อนไขการพำนักและการทำงาน ตลอดจนช่องทางขอเปลี่ยนหรือแก้ไขสถานะได้โดยสะดวก

พร้อมใช้มาตรการติดตามตามระดับพฤติกรรมของผู้เดินทาง สำหรับกรณีที่ต้องประสานหลายหน่วยงาน สามารถใช้รหัสอ้างอิงร่วม (Case ID) เพื่อติดตามสถานะ บัญชีผู้ต้องสงสัย หรือฐานข้อมูลรวมศูนย์ ทั้งสามเสาหลักต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงทั้งความเสี่ยงและโอกาสของประเทศ ครอบคลุมมิติการต่างประเทศ ความมั่นคง การท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และสิทธิของผู้เดินทาง

5.3 การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในระยะ 5 ปี พ.ศ. 2569-2573

การนำกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ควรอาศัยกลไกระดับชาติที่มีอยู่หรือกลไกที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เพื่อทำหน้าที่กำหนดทิศทาง กำกับ และติดตามผล โดยหลีกเลี่ยงการสร้างโครงสร้างที่ซ้ำซ้อน กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงมหาดไทย/สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ควรทำหน้าที่หลักร่วมกัน ขณะที่หน่วยงานด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว แรงงาน สาธารณสุข การบังคับใช้กฎหมาย และเจ้าของข้อมูลเข้าร่วมตามภารกิจ พร้อมกำหนดเจ้าภาพ ขั้นตอนการส่งต่อข้อมูล ตลอดจนอำนาจตัดสินใจให้ชัดเจน

ลำดับการดำเนินงาน ควรยึดหลัก “วางกติกา ทดลอง ขยายผล” ตามแนวทางในบทที่ 4 โดยระยะแรก พ.ศ. 2569-2570 มุ่งทบทวนฐานกฎหมายและกระบวนการ กำหนดชุดข้อมูลขั้นต่ำ เจ้าของข้อมูล เสนอจำแนกความเสี่ยง และค่าฐานของตัวชี้วัด พร้อมทดสอบมาตรการที่จำเป็นในวงจำกัด ระยะที่สอง พ.ศ. 2571-2572 ขยายการเชื่อมโยงข้อมูลเฉพาะส่วนที่มีฐานกฎหมายรองรับ พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและช่องทางแก้ไขข้อมูลหรือสถานะ และระยะที่สาม พ.ศ. 2573 จึงขยายเฉพาะมาตรการที่ผ่านการประเมินด้านประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และการคุ้มครองสิทธิของผู้เดินทาง พร้อมนำผลการดำเนินงานไปทบทวนนโยบายและเกณฑ์คัดกรอง

5.4 บทสรุป

การพัฒนานโยบายการตรวจลงตราของไทย ไม่ควรถูกมองเป็นเพียงการเพิ่มหรือลดความเข้มงวดการอนุญาตให้คนต่างชาติเดินทางเข้าประเทศ หากเป็นการปรับระบบบริหารจัดการ ผู้เดินทางให้เชื่อมโยงการต่างประเทศ ความมั่นคง เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการคุ้มครองสิทธิของผู้เดินทาง ภายใต้อำนาจ “เปิดกว้างแต่มั่นคง” หากประเทศไทยดำเนินการตามลำดับ “วางกติกา-ทดลอง-ขยายผล” และทบทวนนโยบายจากผลลัพธ์จริง ผู้เดินทางสุจริตจะได้รับบริการที่รวดเร็ว โปร่งใส และคาดการณ์ได้มากขึ้น ขณะที่รัฐสามารถมุ่งทรัพยากรไปยังกรณีที่มีความเสี่ยงสูงได้อย่างแม่นยำและได้สัดส่วน อันจะช่วยลดผลกระทบต่อความมั่นคง ยกระดับความเชื่อมั่น และสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

เอกสาร

กระทรวงการต่างประเทศ. ข้อมูลและประเด็นสนทนาเกี่ยวกับการทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทย. หนังสือด่วนที่สุด ที่ กต 0303/118/2569 (2569).

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม. หนังสือด่วนที่สุด ที่ กก 0203/2191 (2569).

นพดล เดชเจริญ. วิเคราะห์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่และทุนสีเทาข้ามชาติในอุตสาหกรรมบริการของไทย. 2568.

พงษ์ศิริ อาริยการ. ความท้าทายเชิงกฎหมายในการกำกับดูแลกลุ่มคนทำงานทางไกลดิจิทัลในประเทศไทย. วารสารกฎหมายการทูตและนโยบายต่างประเทศ 14, 1 (2568): 112-138, 115-118.

พงษ์ศิริ อาริยการ และ ศุภชัย ศุภผล. การปราบปรามนอมนิและนิติบุคคลอำพรางในธุรกิจท่องเที่ยว: มาตรการทางภาษีและกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายภาครัฐ 18, 3 (2568): 78-105, 82-85.

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม. หนังสือด่วนที่สุด ที่ ตช 0029.161/3512 (2569).

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2571-2575). เอกสารประกอบการประชุมส่วนราชการเพื่อรับฟังความคิดเห็น, 2569.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. Long Stay O-A” และ “Long Stay O-X. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://consular.mfa.go.th/th/publicservice-category/คนอยู่ชั่วคราวเพื่อการพำนักร-ในราชอาณาจักรระยะยาว-long-stay-o-a-o-x> [3 สิงหาคม 2569].

กรมประชาสัมพันธ์. นายกเศรษฐา ประกาศวิสัยทัศน์ Thailand Vision “IGNITE THAILAND จุดพลัง รวมใจ ไทยต้องเป็นหนึ่ง” ยกระดับประเทศไทยสู่ศูนย์กลางเมืองอุตสาหกรรม

- ระดับโลก. [ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/262340> [3 สิงหาคม 2569].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2569 (เบื้องต้น) (International Tourist Arrivals to Thailand 2026P). [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/news/category/817> [3 สิงหาคม 2569].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2568 (Tourism Receipts from International Tourist Arrival). [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/news/category/836> [3 สิงหาคม 2569].
- กระทรวงการต่างประเทศ. Foreign Nationals Can Apply for Thai e-Visa from Anywhere in the World. [ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: <https://www.mfa.go.th/en/content/kick-off-thai-e-visa-en> [3 สิงหาคม 2569].
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. นิติธรรมและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินยุคดิจิทัล. [ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: <https://www.tijthailand.org/highlight/detail/detail/rule-of-law-forum-2024> [3 สิงหาคม 2569].
- คมสันต์ สุขมาก, สุนีย์ มัลลิกะมาส และ ประธาน วัฒนาวาณิชย์. การพัฒนากฎหมายคนเข้าเมืองเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ Development of Immigration Law to Counter Transitional Crimes. [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา: <https://dspace.spu.ac.th/items/8a8d6f20-9767-4172-ab62-0ca0250be263>. [3 สิงหาคม 2569].
- ชุมพล มณีเนตร. การบริหารจัดการพรมแดนแบบบูรณาการกับความมั่นคงแห่งชาติ. [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=53901&filename= [3 สิงหาคม 2569].
- พีรชัย พสุทันท์. ฟังเสียงหลากหลายมุมมองจากมาตรการยกเลิก ‘วีซ่าฟรี 60 วัน’. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.thaipbs.or.th/now/content/3996> [3 สิงหาคม 2569].
- ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522. [ออนไลน์]. 2522. แหล่งที่มา: <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2522/A/028/45.PDF> [11 กรกฎาคม 2569].
- วิสาชา ภูจินดา. ทิศทางอนาคตท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://cusri.chula.ac.th/wp-content/uploads/2021/10/เอกสารวิทยากร-แบบ-6-3.pdf> [3 สิงหาคม 2569].

- วุฒิสภา. ทิศทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย จากปี 2568 สู่ปี 2569 ผ่านมุมมองของ สว.ภาวนา ว่องอมรนิติ. [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา: <https://www.senate.go.th/view/386/News/จันทราInterview/393/TH-TH> [3 สิงหาคม 2569].
- ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 'Who? Where? What? When? Why? นักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพ. [ออนไลน์]. 2561. แหล่งที่มา: <https://tatreviewmagazine.com/article/who-where-what-when-why-2019/> [3 สิงหาคม 2569].
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. ตลาดนักท่องเที่ยวไทยเผชิญหลายปัจจัยลบ คาดทั้งปี 2568 หดตัว 2.8% ครั้งแรกในรอบ 3 ปี หรือมีจำนวน 34.5 ล้านคน. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/TH-Tourism-CIS3581-FB-2025-05-16.aspx> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเข้ามาประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยมิชอบด้วยกฎหมายของคนต่างด้าว. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.nacc.go.th/categorydetail/20191124125640121/20260206152606> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. LTR Visa Thailand. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://ltr.boei.go.th/> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. Smart Visa: Procedures for Qualification Endorsement. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://smart-visa.boei.go.th/smart/pages/about.html> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. ประกาศสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เรื่อง วิธีปฏิบัติในการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์. [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://drive.google.com/file/d/1feZ00txEh7Dafy1jARqkdk3eH6HQV5iD/view> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. Thailand Digital Arrival Card: FAQ. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://tdac.immigration.go.th/manual/en/faq.html> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. การทบทวนมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราและการให้สิทธิการตรวจลงตราต่าง ๆ ของไทยเพิ่มเติม. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: https://resolution.soc.go.th/?prep_id=415929 [14 กรกฎาคม 2569].

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเข้ามาประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยมิชอบด้วยกฎหมายของคนต่างด้าว. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: https://resolution.soc.go.th/?prep_id=415242 [17 มีนาคม 2569].
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. ครม. ทบทวนมาตรการพรีวีซ่า ยกเลิกสิทธิพำนักร 60 วัน ปรับเป็น 30 และ 15 วัน แยกสิทธิรายประเทศ ลดช่องโหว่อาชญากรรม-รักษาสมดุลท่องเที่ยวและความมั่นคง. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.thaigov.go.th/th/news/166394> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://www.soc.go.th/?p=22892> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/nscr/masterplan-plans> [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570). [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา: https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/06/nsc_policy_66-70-2-.pdf [3 สิงหาคม 2569].
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. มาตรการและแนวทางการตรวจลงตราเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทย. [ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: https://resolution.soc.go.th/?prep_id=411189 [3 สิงหาคม 2569].
- สุรางคณา รุ่งเรือง. กลไกทางกฎหมายในการกำกับดูแลการค้าบริการด้านการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทัวร์ศูนย์เหรียญ. [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: <https://dunlaphaha.coj.go.th/articles/93> [3 สิงหาคม 2569].
- Australian Department of Home Affairs. Character Requirements for Visas. [Online]. 2026. Available from: <https://immi.homeaffairs.gov.au/help-support/meeting-our-requirements/character> [2026, August 3].
- Korea Electronic Travel Authorization. K-ETA Application Guide. [Online]. 2026. Available from: <https://www.k-eta.go.kr/portal/guide/viewetaapplication.do?locale=EN> [2026, August 3].
- Krungthai COMPASS. ส่องอนาคตภาคการท่องเที่ยวไทย เมื่อนักท่องเที่ยวจีน (อจ) ไม่เหมือนเดิม. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://krungthai.co/download/economyresources/economyresourcesdownload> [3 สิงหาคม 2569].

- Immigration and Checkpoints Authority of Singapore. ICA to Issue No-Boarding Directives. [Online]. 2026. Available from: <https://www.ica.gov.sg/news-and-publications/newsroom/media-release/ica-to-issue-no-boarding-directives-from-30-january-2026> [2026, August 3].
- Immigration New Zealand. New Zealand Electronic Travel Authority. [Online]. 2026. Available from: <https://www.immigration.govt.nz/visas/new-zealand-electronic-travel-authority-nzeta/> [2026, August 3].
- Immigration New Zealand. Paying the International Visitor Levy. [Online]. 2026. Available from: <https://www.immigration.govt.nz/process-to-apply/applying-for-a-visa/fees-processing-times-and-refunds/paying-the-international-visitor-levy> [2026, August 3].
- International Centre for Migration Policy Development (ICMPD). Integrated Border Management: Guidelines for Best Practices in Border Control (ICMPD 2022). [Online]. 2022. Available from: <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/border-management-and-security-programme> [2026, August 3].
- International Civil Aviation Organization (ICAO). Guidelines on Advance Passenger Information (API). [Online]. 2022. Available from: <https://www.icao.int/sites/default/files/FAL/API-Guidelines.EN.June2022.pdf> [2026, August 3].
- INTERPOL. Member Countries. [Online]. 2026. Available from: <https://www.interpol.int/Who-we-are/Member-countries> [2026, August 3].
- INTERPOL. Red Notices. [Online]. 2026. Available from: <https://www.interpol.int/How-we-work/Notices/Red-Notices/View-Red-Notices> [2026, August 3].
- International Civil Aviation Organization (ICAO). Guidelines on Advance Passenger Information (API) and Passenger Name Record (PNR) Data (ICAO 2023). [Online]. 2023. Available from: <https://www.icao.int/facilitation-programmes/api-guidelines-and-pnr-reporting-standards> [2026, August 3].
- Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Handbook of Best Practices at Border Crossings: A Trade and Transport Facilitation Perspective (OSCE/UNECE 2021). [Online]. 2021. Available from: https://unece.org/DAM/trans/bcf/publications/OSCE-UNECE_Handbook.pdf [2026, August 3].

The Official Platform of the UAE Government. Golden Visa. [Online]. 2026. Available from: <https://u.ae/en/information-and-services/visa-and-emirates-id/residence-visas/golden-visa> [2026, August 3].

World Tourism Organization (UNWTO). Visa Facilitation and Seamless Travel: Balancing Economic Growth and National Security (UNWTO 2024). [Online]. 2024. Available from: <https://www.untourism.int/news/international-tourism-recovers-pre-pandemic-levels-in-2024>.

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานงบประมาณ

1. นายวุฒิพันธ์ ตันติวงศ์ ผู้อำนวยการกองจัดทำงบประมาณด้านเศรษฐกิจ 2

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

2. นายรพี โล่ห์ชัยกุล ผู้อำนวยการกองความมั่นคงเกี่ยวกับภัยคุกคามข้ามชาติ

กระทรวงการต่างประเทศ

3. นายอดิษฐ์ บัวคำศรี นักการทูตชำนาญการพิเศษ
กรมการกงสุล
4. นายวราโรจน์ เองสมบุญ นักการทูตชำนาญการพิเศษ
กรมการกงสุล
5. นายตรีเทพ นพคุณ นักการทูตชำนาญการพิเศษ
กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
6. นายธนะชัย วชิระวรรณ อัครราชทูตที่ปรึกษา
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี
7. นายนที วิจิตสรสารท อัครราชทูตที่ปรึกษา
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงริยาด
8. นางสาวกมลวรรณ ศรีโพธิ์ศิลป์ นักการทูตชำนาญการพิเศษ
กรมยุโรป
9. นายอดิสร สิทธิการ รองกงสุลใหญ่
สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

10. นายรัชพล มณีเหล็ก ผู้อำนวยการกองต่อต้านการค้ามนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

11. นางสาวบุณิกา จุลละโพธิ ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่
กรมปศุสัตว์

กระทรวงพาณิชย์

12. นายณวัฒน์ ธีรอารยมนตรี ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
กรมการค้าภายใน

กระทรวงวัฒนธรรม

13. นางสาวปราณิส เทียวพิพิธพร ผู้เชี่ยวชาญด้านเครือข่ายและชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการ
กองส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม

14. นายกิตติพันธุ์ บางยี่ขัน ผู้อำนวยการกองนวัตกรรมวัตถุดิบและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่